

Berga, molt més que #6 patrimoni *immaterial*^{9*}

Sònia Granel Marin
Màster en Gestió del Patrimoni Cultural en l'Àmbit Local
Tutora: Assumpta Roig i Torrentó
Universitat de Girona

Dedicat al meu pare

**CONSCIENT DE TA SOBIRANIA,
D'UNA CORONA EL FRONT CENYIT,
VAS SALUDANT AMB CORTESIA
TOT EL TEU POBLE REUNIT,**

**QUI JA ES DELEIX PERQUÈ COMENCI
LA BELLA DANSA SENYORIAL
QUE EN EMERGIR D'ENTRE EL SILENCI
TÉ RESSÓ D'HIMNE NACIONAL.**

**SI DUS AL BEC UNA COLOMA,
MAI NO LI ARRENQUÉS NI UNA PLOMA,
NI EL MÉS PETIT PLANY DOLORS.**

**ANS QUE L'ABJECTA VIOLÈNCIA,
TU PREFEREIXES LA CADÈNCIA
D'UN PAS DE BALL MAJESTUÓS.**

Josep Fornell

Poema dedicat a l'Àliga, comparsa de la festa de la Patum i símbol emblemàtic de la llibertat de Berga i la fortalesa dels Berguedans.

Programa oficial de les festes de Corpus de Berga 1978

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	1
1. INTRODUCCIÓ	2
2. EL PATRIMONI CULTURAL A BERGA	3
2.1. El municipi i el seu valor patrimonial	3
2.2. Inventaris i disposicions urbanístiques	7
2.2.1. Inventaris	7
2.2.2. Estat de la qüestió en quant a inventaris patrimonials de Berga	10
2.2.3. Altres documents relacionats amb el patrimoni de Berga	11
2.3. Conservació i restauració	12
2.4. Difusió	13
3. NOVES PROPOSTES DE GESTIÓ DEL PATRIMONI CULTURAL DE BERGA	16
3.1. Nou itinerari per Berga	17
3.1.1. Detalls de la ruta i del seu funcionament	18
3.1.2. Política de preus	19
3.1.3. Descripció de l'itinerari	19
3.2. Difusió de l'itinerari	33
3.3. Màrqueting i adaptació l'itinerari a diferents tipus de públics	33
4. PLA DE CREACIÓ D'EMPRESA DE GESTIÓ CULTURAL A BERGA	36
4.1. Origen del projecte de creació d'una empresa	36
4.2. Descripció del servei o producte	36
4.3. Mercat que satisfà el producte	37

4.3.1. Definició del mercat	38
4.4. Anàlisi de la competència	38
4.4.1. Punts forts i febles davant la competència	39
4.5. Anàlisi D.A.F.O. respecte la viabilitat de l'empresa	40
4.6. Pla d'organització i gestió	40
4.6.1. Localització de l'empresa	40
4.6.2. Determinació de la forma jurídica	40
4.6.3. Proposta de pla financer i d'inversió inicial (aproximat)	41
5. CONCLUSIONS	43

BIBLIOGRAFIA

APÈNDIX DOCUMENTAL

APÈNDIX 1

FITXES D'INVENTARI DELS BÉNS PATRIMONIALS INTEGRATS EN LA RUTA

APÈNDIX 2

TRÍPTIC AMB MAPA TURÍSTIC I DEL RECORREGUT DE LA RUTA

APÈNDIX 3

ESQUEMA DE L'ITINERARI EN POWER POINT

PRESENTACIÓ

Enguany la ciutat de Berga està de celebració, la seva festa més emblemàtica ha rebut el títol de Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat de la UNESCO, això certifica a tot el món que la nostra festa, i dic nostra, perquè sóc una patumaire més, és un gran valor patrimonial que cal preservar, però això no vol dir que Berga no tingui cap més element que calgui preservar, la ciutat centre cultural, comercial, industrial.. de la comarca, també té una gran història darrera dels seus carrers, edificis, persones, que també cal conservar, difondre i el que és més important, donar a conèixer a la pròpia ciutadania.

Els meus estudis i la pràctica professional des de fa anys a Girona fan que la connexió amb la meua comarca materna sigui poc intensa, en un intent d'acostar-me a la cultura de la capital, l'estiu del 2005 vam plantejar un treball amb la professora de la Universitat de Girona, Assumpta Roig, un estudi dels elements patrimonials lligats a la història de la ciutat.

Gràcies al Màster de Gestió del Patrimoni Cultural en L'Àmbit Local, que la Universitat de Girona ha impartit aquest curs 2005-2006, va sorgir l'oportunitat de plantejar un projecte molt més extens, innovador i creatiu, que a part d'un anàlisi de l'estat de la qüestió del patrimoni a Berga i el seu ús proposés noves rutes i noves propostes per conèixer la història de la ciutat de forma més global i amena, activar, donar valor i proposar restauracions d'urgència a elements pocs valorats i poc difosos. Fer que la cultura de Berga sigui molt més que la Patum, un patrimoni sostenible durant tot l'any, proper a tota classe de persones, famílies, col·lectius....

La proposta, ja materialitzada en aquest treball ha estat tutoritzada per la professora Assumpta Roig de la mateixa universitat.

Ha volgut crear una visió global de la cultura Berguedana, una ruta que indagui des dels orígens fins l'actualitat de la capital de comarca, ja que les propostes actuals que s'ofereixen des de l'Oficina de turisme de la ciutat, segmenten la història en parts i per tant els donen més valor, en detriment d'altres que al meu parer també són cabdals en la formació de l'actual Berga.

Per finalitzar aquesta presentació voldria donar un fort agraïment a totes aquelles persones que han fet possible aquest estudi: a la meua tutora i professora Assumpta Roig, a en Carles, a la Jusa, a la meua professora d'Història de l'Art a l'IES Gironella, Dolors Plans, a l'Arxiu de Berga, a l'Oficina de Turisme de Berga, a tots gràcies.

1. INTRODUCCIÓ

A partir de la base teòrica que ens han ofert les classes del “Màster en Gestió del Patrimoni Cultural en l'Àmbit Local” de la Universitat de Girona, curs acadèmic 2005-2006, i després de decidir plasmar-les en la ciutat de Berga, l'objectiu d'aquest treball és l'anàlisi de l'estat de la cultura a Berga i de la seva difusió. A partir de la base d'estudi del patrimoni cultural de la ciutat i a través de la bibliografia existent, s'ha plantejat una visió diferent de tractar i promocionar el patrimoni cultural de Berga. S'ha proposat una ruta històric-artística alternativa a les que la Oficina de turisme de la ciutat oferta actualment. La meua proposta és establir un fil conductor a partir de l'origen de la ciutat fins a l'època actual per complir la missió final de la proposta: aconseguir donar un nou aire a la gestió del patrimoni cultural de la ciutat, presentar noves i atractives ofertes als visitants per conèixer Berga, informar sobre el seu patrimoni local, tot aprofitant l'atracció que la festa de la Patum genera.

A partir d'aquestes premisses he cregut convenient estructurar el treball en els següents punts:

- Fer un anàlisi de la història de Berga i establir el seu estat de la qüestió.
- Fer una recerca documental, al voltant de les polítiques de desenvolupament cultural i patrimonial de la ciutat.
- Realitzar un buidatge dels inventaris històric-arquitectònics i disposicions urbanístiques de la ciutat: 1980, 1982, 1994, 2002 i 2004.
- Inventari dels elements patrimonials integrats en la ruta, i, l'anàlisi d'altres elements no inclosos però d'igual interès patrimonial per la ciutat.
- Crear una bona base documental.
- Proposta de ruta històric-artística.
- Creació de la ruta en temps real.
- Realització d'un mapa turístic de Berga amb els elements integrats en la ruta i el recorregut d'aquesta marcat.
- Propostes de difusió i adaptació als diversos públics de la ruta creada, i adaptació a les noves tecnologies.
- Estudi de les possibilitats reals del públic potencial i un informe d'anàlisi D.A.F.O.
- Proposta de creació d'empresa de nova gestió cultural a Berga.

2. El patrimoni cultural a Berga

2.1. El municipi i el seu valor patrimonial

Berga és la capital de la comarca del Berguedà, resta a 700 metres d'alçada, amb una extensió de 22,54 km² i té uns 16.410 habitants.

El Berguedà, limita a l'est amb la comarca d'Osona, a l'oest amb el Solsonès, al nord amb la Cerdanya i l'Alt Urgell i el sud amb el Bages.

La capital, situada al centre de la comarca, disposa de bones comunicacions, les quals actualment estan essent ampliades, ja que la gran massa de persones que cada setmana es desplacen en direcció a la Cerdanya, fan que les comunicacions que hi ha, quedin obsoletes i petites. Aquest fet fa que la comarca del Berguedà es beneficiï per un cantó de les noves infraestructures i per l'altre perdi part del seu patrimoni natural a causa de les obres.

Berga resta sota el paratge natural de la serra i el santuari de Queralt, i les ruïnes del castell de St. Ferran. Es tracta d'una vila plena de desnivells, i que conservant el traçat medieval del casc antic, produeix una sensació laberíntica, tot i estar molt malmès degut a les successives guerres que ha patit la ciutat al llarg de la seva història o les grans crisis econòmiques, com la del segle XIX quan esdevingué un dels punts més importants de les guerres Carlines a Catalunya.

La ciutat¹ també es caracteritza per ser el centre comercial de la zona gràcies al seu mercat setmanal, les grans àrees comercials de que disposa o els comerços del centre històric, situats tots al centre neuràlgic de la ciutat com és el carrer Major, una via quasi recta dins l'entramat laberíntic del casc antic que impacta visualment, si es pot contemplar des d'un punt elevat.

¹ S'adjunta en la pàgina posterior un ortofotomapa sobre la distribució de les zones urbanes de la ciutat de Berga.

Llegenda

Zonificació urbana

- Casc antic
- Centre ciutat - àrea comercial
- Eixample modern
- Urbanització dispersa

Ortofotomapa de situació i zonificació urbana de la ciutat de Berga

En quant al valor patrimonial el municipi disposa d'elements artístics i etnològics, històrics i naturals... tot i que actualment resten força degradats.

El patrimoni arquitectònic del qual disposa és realment magnífic, ja que a part de la seva bellesa i interès patrimonial, tenen un gran valor històric, ja que es pot descriure tota la història de la ciutat a través dels seus murs i façanes, des de construccions medievals, renaixentistes, barroques, modernistes, industrials i populars.

D'època medieval podem destacar la ruïnes de la seva muralla, com la baixada del Trencacames (la baixada que unia el castell i la vila de forma més directa i on encara trobem vestigis de les antigues muralles), les portes de la muralla d'accés a la ciutat de les quals ens resta quasi intacta la de Sta. Magdalena (situada al nord de la ciutat, amb el seu baluard, que ha estat descobert fa poc) i la torre de les Hores (la porta de l'oest, de la qual només en resta una petita part).

També cal destacar les restes del castell, tot i que està molt malmès per reformes de varies èpoques, encara li resta algun element original com la cripta de l'antiga parroquial de Sta. Eulàlia, que des del segle XI fins el XVII fou ubicada a la fortificació. D'altra banda s'han descobert uns túnels que unien part del castell amb aquesta cripta, fet que ha portat a pensar que hi ha més túnels que unien la ciutat amb el castell de Berga.

D'època medieval també podem destacar monuments com el monestir de St. Joan situat al carrer Major, a la plaça que porta el seu nom i del qual només ens queda la seva església gòtica amb algun vestigi romànic, com unes columnes esculpides amb detalls animals, o el call jueu al qual s'hi dona entrada des de la plaça St. Pere, i aquesta mateixa plaça que sent també d'origen medieval ha sofert remodelacions sense perdre el seu caràcter senyorial.

D'altres elements arquitectònics importants són l'església de Sta. Eulàlia, situada també a la plaça St. Pere, i d'estil renaixentista i Barroc.

La plaça també és el centre neuràlgic de les festes de la Patum, on les comparses ballen cada any envoltades pel bullici de la gent.

D'altra banda trobem edificis populars i industrials disseminats per tota la ciutat, com els safareigs públics, dels quals en resten quatre dels cinc que tenia la ciutat, o les petites indústries com molins de xocolata, com el molí de cal Brillant o molins de sal com el de la Gratella o el molí del carrer Major, alguns daten d'època medieval, altres són posteriors, del segle XVIII.

En quant a edificis senyorials en trobem de totes menes i estils, alguns d'època medieval com l'edifici conegut popularment com "la Barana", pel bar que hi trobem a la planta baixa, situada a la

plaça St. Pere, al costat de la barana que travessa dita plaça, o el Palau dels Senyors de Peguera, originari del 1328 amb modificacions al segle XIV i al segle XVIII, situat a la plaça St. Joan.

Les grans cases modernistes, com la de Cal Barons o la casa Tomàs Pujol, situades al centre del carrer Major i construïdes a principis del segle XX, per burgesos de la ciutat, que havien fet la fortuna a les Amèriques.

A la resta de la ciutat, fora del casc antic trobem l'eixample noucentista, del qual en podem destacar edificis de principis del segle XX com les cases modernistes del carrer del Roser, l'antiga casa de Correus o la casa Marín, entre d'altres.

Pel que fa a fora del nucli urbà cal destacar el santuari de Queralt i la petita església de St. Pere de Madrona, els qual a part de ser monuments històrics, tenen un entorn natural realment magnífic,

amb una flora autòctona i la riera de Metge que la travessa endinsant-se dins la ciutat de Berga, la qual en època pre-industrial ja fou canalitzada per donar vida a les petites indústries i safareigs que ja hem citat abans.

*Fotografia antiga del Santuari de Queralt.
Autor desconegut. Arxiu Comarcal de Berga*

Dins el patrimoni de Berga també trobem les seves festes més populars com la festa dels bolets, ja que la comarca també es coneguda per la seva tradició boletaire, la festa dels Elois, les fires comercials de l'1 de Maig o de Sta. Tecla i per suposat la Patum, una festivitat plena de folklore i tradició.

En quant als seus edificis museístics, podem dir que actualment estan en projecte tres museus nous per la ciutat, el de la Patum, un projecte que aproximaria la Patum al visitant durant tot l'any, ja que les comparses de la festa actualment només es poden veure els dies de la festa. Un segon projecte és el Museu Comarcal d'Història i Ciències Naturals, el qual vol unir en un centre tota la història comarcal. I finalment el projecte del centre d'interpretació de Berga que ja ha iniciat les obres de remodelació de l'antic museu de la ciutat situat en ple casc antic, al carrer dels Àngels.

2.2. Inventaris i disposicions urbanístiques

Tal i com afirma Alfredo J. Morales en el seu llibre *Patrimonio histórico-artístico*², el primer pas per portar a terme una efectiva protecció del patrimoni és el coneixement de l'objecte a protegir, fet que s'aconsegueix amb l'elaboració dels inventaris i catàlegs, els quals tenen l'objectiu d'identificar, descriure i localitzar el bens patrimonials, com a pas previ per la seva posterior protecció i difusió.

Berga, com ja he dit a la presentació, dóna molta importància a un dels seus aspectes patrimonials més destacat, la Patum. Aquest fet, comporta que els altres quedin disposats en segon terme i segons la meua opinió, aquest fet és un error ja que la festa de la Patum és un element etnològic, que pel gran pes emocional que té sobre la població no decreix sinó que es manté i supera les seves expectatives de vida, en canvi el patrimoni natural o cultural de la ciutat es perd i es destrueix al llarg de temps, ja que la població no li dóna prou valor, en part, perquè no se'n fa prou valoració des dels òrgans de gestió de l'administració pública.

Per tant, hi ha una escassa percepció de valor respecte al patrimoni local per part de la població i per part de les autoritats, tot i que actualment es veu certa millora a causa del treball previ per valorar el conjunt patrimonial de la ciutat per la presentació de la candidatura de la Patum a Patrimoni de la Humanitat, amb la creació de nous inventaris i les propostes de protecció de molts elements que fins ara restaven sense.

Així doncs, a continuació desglossaré les actuacions, inventaris i disposicions urbanístiques que s'han realitzat a la ciutat des de la dècada dels anys 80:

2.2.1. Inventaris:

- El primer que trobem, aquest ja concret a la ciutat, és l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Berga (1982-1994), gestionat pel Servei de Patrimoni Arquitectònic de la Direcció del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, i realitzat pels historiadors

² Morales, A. (1996), *Patrimonio histórico-artístico*, Madrid, Historia 16.

A. Roca, J. Claret, Pere Català i Rosa Serra, el qual descriu gran part dels elements d'interès de la ciutat.

En aquests inventaris s'inclouen edificis i construccions d'interès artístic, arquitectònic o històric, elements arquitectònics aïllats, petits conjunts, nuclis d'interès històrico-artístic, tant de caràcter monumental com popular i tradicional.

El Departament de Patrimoni Cultural de la Generalitat en realitzà per tots els municipis de Catalunya des del 1982 fins la seva última actualització l'any 1994. En ells hi tenien cabuda les categories de protecció que estableix la Llei 9/1993, Article 1.2, 1.3,³ del Patrimoni Cultural Català, en la qual s'atribueix al govern de la Generalitat la facultat de declarar els béns culturals d'interès nacional (BCIN), la categoria de protecció de major rang, que correspon amb la protecció dels béns d'interès cultural definida per la Llei del Patrimoni Històric Espanyol. A part la Llei Catalana va crear una segona esfera de protecció cultural dels béns catalogats, els instruments de protecció i de control dels quals recauen principalment en els ajuntaments, aquesta figura de protecció es denomina (BCIL) Bé Cultural d'Interès Local.

En el cas de l'inventari de la ciutat de Berga s'inclouen 29 elements de diverses característiques, com elements arquitectònics, detalls d'alguns elements, carrers, nuclis urbans...

D'entre tots els elements descrits només en trobem 3 que resten declarats amb alguna protecció de les anteriors citades: el castell de St. Ferran, la Torre de la Serra de la Petita o el castell Berguedà, 3 elements fortificats, que es declararen béns Culturals d'Interès Nacional, gràcies a la Llei 16 de 1985, en la qual s'establia declarar elements protegits com BCIN, (Bé Cultural d'Interès Nacional) totes les fortificacions i castells de Catalunya.

De la resta d'elements descrits en aquest inventari no en consta cap més amb protecció cultural, no trobem cap monument declarat BCIL (Bé Cultural d'Interès Local), aquest tipus de catalogació local, com ja hem dit en el paràgraf anterior, són de competència municipal o comarcal tal i com es pot observar en la Llei 9/1993, Article 17,⁴ on es defineixen la catalogació dels béns immobles i la catalogació de Béns Culturals d'Interès Local:

³ Generalitat de Catalunya, (2004), Legislació sobre el Patrimoni Cultural, Barcelona, Legislació temàtica, Departament de Cultura. Pàg.15.

⁴ Ídem

"La competència per a la declaració de béns culturals d'interès local correspon al ple de l'Ajuntament en els municipis de més de cinc mil habitants, i al ple del Consell comarcal, en els municipis fins a cinc mil habitants" (...)

Per tant tot i que des de l'any 1993 l'Ajuntament tenia competències per declarar els seus monuments BCIL, no en crea cap.

- Fins l'any 2002 no trobem cap actualització ni ampliació de l'inventari anterior, la Diputació de Barcelona, aquest mateix any 2002 crea l'Inventari de Patrimoni de Berga, el qual actualment encara està en revisió i no és consultable.
- Per últim, trobem el Catàleg de béns de patrimoni natural i cultural de Berga, de l'any 2004 realitzat per l'historiador Albert Rumbo i que resta integrat en el Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM) de la ciutat de Berga, el qual va servir com a part de la documentació que Berga presentà per la candidatura de la festa de la Patum per a Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat de la Unesco.

Dins el Pla Urbanístic de la ciutat s'integrà un catàleg de béns patrimonials amb l'objectiu de integrar tots els que calia protegir, i degut a que la Llei 2/2002 del 14 de març, més concretament en l'Article 69⁵, afirma que: *" Per aconseguir l'efectivitat de les mesures de protecció de monuments, edificis, jardins, paisatges o béns culturals, les administracions competents han d'incloure un catàleg dels béns que calgui protegir. Els catàlegs, juntament amb les normes específiques, i d'acord amb les categories establertes per la legislació sectorial aplicable, són part integrant de la documentació imperativa del pla urbanístic corresponent. " (...)*

Aquest catàleg basat en l'inventari realitzat l'any 2002 per la Diputació de Barcelona, i citat en el punt anterior, té l'objectiu aplegar tot el patrimoni natural, etnològic, cultural i folklòric en un sol inventari, atorgant a cada element la declaració de bé que li escau; el consistori fixa en quatre, les proteccions dels elements patrimonials: BCIN, BCIL, BPU, EA:

⁵ Generalitat de Catalunya, (2004), Legislació sobre el Patrimoni Cultural, Barcelona, Legislació temàtica, Departament de Cultura. Pàg.40.

1. Del primer grup BCIN (Bé Cultural d'Interès Nacional) en trobem catalogats 3 elements: el castell de St. Ferran, la Torre de la Petita, i el castell Berguedà, ja citats i catalogats en l'inventari del Servei de Patrimoni de la Generalitat dels anys 1982-1994 i declarats l'any 1985. Per tant no trobem nous elements integrats en aquesta categoria.
2. Del segon grup, BCIL (Bé Cultural d'Interès Local) podem veure 37 elements catalogats amb aquesta protecció, béns arquitectònics de caire religiós, popular, urbanístic i etnològic. Alguns d'aquests elements ja restaven descrits en l'inventari de l'any 1982-1994, però no tenien cap mena protecció.
3. En el tercer grup BPU (Bé amb Protecció Urbanística) trobem 40 béns o conjunts catalogats, els quals es consideren que formen part del catàleg però no s'inclouen en la categoria de BCIL.
4. I per últim 19 elements declarats EA (Expectativa Arqueològica), que representen aquelles àrees on es localitzen punts i vestigis arqueològics descoberts o detectats, però encara no investigats.

En conclusió, en aquest darrer inventari es supleixen les mancances de protecció de molts elements de la ciutat que no es protegiren en l'inventari de la Generalitat de l'any 1982-1994.

2.2.2. Estat de la qüestió en quant a inventaris patrimonials de Berga

Com ja hem vist en l'apartat anterior, l'estat de la qüestió dels inventaris de patrimoni a la ciutat de Berga ens mostra la poca unificació existent entre ells, aquest fet queda palès sobretot quan es tracta d'investigar-los i trobar relació entre ells, llavors es confirma la seva poca unificació, sobretot respecte al del Servei de Patrimoni de la Generalitat de Catalunya, el qual hauria de ser el que unifiqués tota la informació recollida en els anteriors, en un de sol, i per tant cal fer-ne una bona actualització.

Un altre fet que demostra una certa descoordinació entre els centres administratius, en quant al patrimoni de Berga, és la no actualització a la web del Servei de Patrimoni de la Generalitat, dels últims béns catalogats a Berga, si recerquem en aquesta web veiem que només trobem citats els 3 elements catalogats com a BCIN l'any 1985, ja citats anteriorment, fins i tot la especialista en

historia i patrimoni de la comarca la Sra. Rosa Serra, mesos enrere i després d'una entrevista per aquest treball, deixava palès que no tenia constància que s'haguessin protegit més béns que els anteriors ja esmentats.

Per tant crec que seria bo que des de la Generalitat s'actualitzés la informació per unificar-la en un sol inventari o catàleg i que se'n realitzés difusió de manera unificada i coherent.

2.2.3. Altres documents relacionats amb el patrimoni de Berga

En quant a altres documents que han tractat el patrimoni de la ciutat de Berga, trobem el Pla Comarcal de Muntanya de l'any 1987 del qual un dels punts es dirigeix a equipaments culturals de la ciutat de Berga com eren la creació de la Biblioteca o l'Arxiu en aquell moments inexistents. Un altre punt extens a tota la comarca, parla de les inversions de la Direcció General del Patrimoni Artístic, encaminades a conservar i rehabilitar el patrimoni arquitectònic de la comarca.

I el recent document del Pla d'Acció Cultural de la ciutat, creat l'any 2002 per l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona, juntament amb l'Ajuntament de Berga, i l'historiador Albert Rumbo, per realitzar una base de treball i organitzar tots els temes culturals relacionats amb la ciutat, com la música, el teatre, els museus, el patrimoni històric-artístic, els arxius, etc.

Es tracta d'un document molt esperançador pel desenvolupament cultural de la ciutat, amb ell sembla que Berga realitza els primers passos per la recuperació del seu patrimoni.

Destaquem alguns dels aspectes més importants que s'hi plantegen com la recuperació dels elements patrimonials de la vila (barris, carrers, edificis, etc.) o la creació de nous museus tal com el Museu de la Patum, el Centre d'Interpretació de la ciutat de Berga o el Museu de Ciència i Història de la comarca del Berguedà.

Un dels punts que es tracta dins aquest Pla d'Acció Cultural, ja ha vist la llum, tot i que amb certa polèmica: des de l'Ajuntament es proposà una nova ruta turística lliure on el visitant mitjançant un petit díptic segueix un recorregut tot passejant per la ciutat i alhora descobreix alguns elements patrimonials que s'amaguen en racons insospitats, racons que han estat marcats i descrits amb unes petites plaques descriptives. Aquesta senyalització ha comportat polèmica als ciutadans del municipi, ja que s'han marcat punts històrics que no han estat prèviament restaurats o condicionats, situació que presenta una imatge del Barri Vell de Berga força degradat, i al meu parer degut a la deixadesa del consistori municipal i del poc civisme d'alguns veïns de la ciutat.

Es per això que l'Ajuntament presentà la ciutat a la convocatòria de la Generalitat per a les subvencions de Pla de Barris, proposta que en el 2006 ha estat acceptada i Berga té el repte de restaurar el seu casc antic i alhora conscienciar al seus veïns de la importància de la seva conservació.

Aquest fet comportarà una millora per al patrimoni de la ciutat i per la seva difusió cultural.

2.3. Conservació i restauració

La conservació del patrimoni fa referència a la preservació, l'estudi i la difusió dels béns que conformen el llegat del passat.

Actualment hi ha una certa contradicció entre la necessitat de conservar el patrimoni i la obligació de fer-lo accessible a la gent, en quant al patrimoni històric-artístic que podem trobar pels carrers i barris d'una ciutat no hi ha dubte que el primer que cal es adjudicar-li un valor sentimental o una bona utilitat (si no la té) respecte a la població autòctona, ja que la preservació d'aquest patrimoni passa per la valoració de la pròpia ciutadania. Per aconseguir això és important una bona educació des del període infantil, la reutilització d'elements patrimonials abandonats, la bona integració en

el nou teixit urbà i un bon desenvolupament sostenible del total del patrimoni de la ciutat.

Pel que fa a la conservació dels edificis arquitectònics i altres béns patrimonials tal i com hem afirmat en el punt anterior, resten força deteriorats, però amb l'esperança que amb la subvenció del Pla de Barris de la Generalitat, abans esmentada, això canviï i trobem un barri vell i una ciutat en millor estat.

Fotografia d'unes escales del carrer de la Pietat, (al casc antic de Berga), molt deteriorades.

Fins ara ja trobem alguns exemples de conservació i restauració a Berga, com la Capella de la Pietat, l'església més antiga de la vila, que des del seu origen pre-romànic, ha passat per tots els períodes històrics canviant de fisonomia, fa pocs anys va ser restaurada gràcies a les persones del barri de la Pietat, els quals a part de invertir diners controlaren les obres, tal és així la seva implicació, que el pintor que tornà a decorar les parets de l'església hi pintà àngels amb cares de nens del barri o altres personatges de les escenes litúrgiques amb fisonomies conegudes per la

gent de Berga. Aquest exemple curiós, ens mostra que tot i haver afirmat en punts anteriors que hi ha poca consciència social i cultural a la ciutat, encara hi ha sectors amb estima per al patrimoni, i d'altra banda demostra el fet que a partir del respecte per un element patrimonial, es quan aquest té la seva vida assegurada.

A part dels veïns del barri de la Pietat, Berga disposa d'associacions d'estudis i de defensa del Patrimoni que vetllen per l'estat de la conservació d'aquest i sobretot per la investigació de la història i dels seus béns culturals, entre d'altres trobem l'Àmbit de Recerques del Berguedà o els Amics del Romànic del Berguedà.

Per altra banda, en quant a la restauració d'elements privats, generalment habitatges, trobem les dues variants, ja que moltes de les grans cases senyoriales modernistes i noucentistes de la ciutat resten en bon estat i són restaurades amb assiduitat, però d'altres, potser, una mica més allunyades del casc antic o per criteris personals dels propietaris, presenten un aspecte preocupant, tot i el seu alt valor patrimonial, com l'antiga casa de Correus situada a l'eixample de la ciutat, al carrer del Roser.

La majoria dels elements que trobem en mal estat fins l'any 2004 no tenien cap mena de protecció o declaració de bé cultural, actualment quasi tots els elements estan catalogats i segurament això servirà per a que no es degradin més i fins i tot perquè rebin una bona restauració i posterior conservació.

Per tant el primer pas per a presentar el nostre patrimoni al públic, ja sigui intern o extern, a la ciutat, es restaurar-lo, protegir-lo i conservar-lo amb l'ajuda de tothom, després d'això, ja en podem fer-ne una bona difusió.

2.4. Difusió

Berga és una ciutat altament turística els dies de les festes de la Patum, la resta de l'any presenta un tant per cent de visitants molt més baix, tal i com em va afirmar des de l'Oficina de Turisme.

Es tracta d'una ciutat de pas, la carretera comarcal que uneix Barcelona i la Cerdanya, porta molts viatgers cada setmana, que passen per la capital de la comarca del Berguedà, esporàdicament, per tant no és un lloc excessivament visitat, tot i que aquest any degut a la candidatura de la Patum per a Patrimoni Mundial les xifres han pujat en certa mesura.

La ciutat disposa d'una Oficina de Turisme situada al bell mig del casc antic, al carrer dels Àngels, una petita via que connecta el carrer Major i la Plaça St. Pere. Allà podem trobar tota la informació sobre la ciutat i la comarca, museus, rutes culturals, naturals....

Les iniciatives culturals que es realitzen actualment a Berga, a part d'un important cicle de concerts de música medieval, (Festival de Música Guillem de Berguedà), són les rutes guiades, que es realitzen només a l'estiu. Fins el darrer any se n'ofertaven quatre: la Visita dels Molins de Berga, la Ruta Medieval, la Berga Carlina i la Ruta per l'entorn natural del Santuari de Queralt.

Aquest any s'ha exclòs la Ruta del Molins i per tant només en podem visitar tres. Són guiades i realitzen un recorregut per la ciutat i fins i tot les afores, visitant en una d'elles el castell de St. Ferran, que resta situat, sobre el nucli urbà.

Es poden concertar amb ¼ d'hora d'antelació abans d'iniciar-se, a l'Oficina de turisme i es realitzen a les 12 del migdia, només els caps de setmana d'estiu, el seu preu es de 4 euros per persona.

Durant l'any només es realitzen per a grups i si es concerten anticipadament, el seu preu és de 50 euros, per grup.

En quant al públic escolar, se'n realitza alguna si l'escola ho demana, ja que l'Oficina de turisme no ven el seu producte, només els envien informació de les rutes estiuenques i cedeix temporalment uns plafons informatius sobre la història que s'explica a la ruta, els quals es guarden a l'oficina de turisme.

La difusió que es realitza de les propostes culturals de Berga són fulletons de les activitats als hotels de la ciutat i la comarca, també s'anuncien a les televisions de les comarques limítrofes i a les televisions de l'àrea Metropolitana de Barcelona, amb l'anunci de *"L'estiu a Berga, festes i rutes"*.

També podem trobar publicitat en revistes locals sobretot les gratuïtes.

Però respecte aquesta difusió des del consistori, presenta una certa mancança, ja que la seva Web, està molt poc actualitzada. L'Oficina de turisme, no en té i només podem contactar-hi a través d'un telèfon.

L'únic enllaç que existeix en qüestió de cultura és el de l'Institut Municipal de Cultura, l'ens cultural creat a partir del Pla d'Acció Cultural de Berga. En aquesta Web només hi trobem una pàgina principal amb els objectius del Pla estratègic de l'Institut, i una petita agenda que no s'actualitza massa.

Dins la Web del Consell Comarcal trobem el mateix problema de poca actualització, però podem trobar una relació dels elements més destacats de la Comarca, amb una petita ressenya de la seva historia, en el cas de Berga centrat en el seu casc antic i la festa de la Patum.

3. PROPOSTES DE GESTIÓ DEL PATRIMONI CULTURAL DE BERGA

*"Només s'estima allò
que es respecta,
només es respecta allò
que es coneix,
i només es coneix allò que
se'ns ensenya a descobrir"*

Com ja hem vist en els punts anteriors hi ha un cert interès per la recuperació del patrimoni de Berga, rutes, nous museus, el Pla de Barris, el Pla d'Acció Cultural... Tot això demostra cert moviment, si el comparem amb l'absentisme d'actuacions del passat.

Actualment la gestió del patrimoni en l'àmbit local representa un fet important en molts ajuntaments, la importància de reivindicar un patrimoni perdut, una història, i un passat que forma part de la vila, es converteix en molts casos en un element de lluita per recuperar-lo i fer-ne una bona difusió. Segons Josep Ballart (2004) "els ajuntaments constitueixen l'autoritat més propera al patrimoni cultural del país (...) i per tant són ells qui han de vetllar pels seus propis béns".

Per tant encara queda molta feina per fer, es per això que proposo una nova forma de gestionar aquest patrimoni, tant cultural com natural.

Una bona manera seria crear una empresa privada o consorci perquè gestionés i controlés el tema cultural, turístic i fins i tot el fet de la nova gestió de la festa de la Patum, que a partir del seu nomenament de patrimoni de la Humanitat, necessita una gestió molt més específica.

Aquesta proposta, en principi, seria per la ciutat i en un futur per tota la comarca del Berguedà, l'empresa consultora es dedicaria a realitzar el treball de fons de la gestió cultural de la ciutat, realitzant treballs d'unificació d'inventaris, creació de noves rutes, gestió del museus de la ciutat, (perquè segueixin tots una mateixa política de treball), la difusió, conservació, etc.

Però per a crear una empresa abans cal crear un producte, la meua proposta engega amb la definició d'una proposta de ruta històric-artística, com a servei per una futura empresa.

3.1. Nou itinerari per Berga

Una de les propostes de gestió del Patrimoni cultural de Berga és crear una nova ruta, innovadora i alternativa respecte les altres, que integri nous elements que fins ara no es donen a conèixer, com la ciutat més actual, fora del casc antic.

Es tracta d'un itinerari que descriu tota la història de la ciutat des dels seus orígens fins l'actualitat, passejant pels carrers de Berga i a través dels edificis, carrers, places... explicar anècdotes, llegendes, i fets històrics que composin tota la genealogia de Berga.

L'itinerari ha estat elaborat seguint unes pautes marcades, en primer lloc fent una estimació del valor original dels béns mitjançant la recerca històrica. Es redacta una breu història de l'arquitectura i urbanisme de Berga des dels orígens fins l'actualitat per tal de descobrir quins edificis, espais urbanístics i períodes històrics han estat més rellevants, per a poder realitzar l'itinerari.

Posteriorment s'estima el valor d'aquells béns que han arribat fins a nosaltres i es decideixen quins seran més importants dins el recorregut, i el fil conductor de la història que s'explicarà.

Els elements que han estat triats com a més importants per a la ruta, seran aquells que seran explicats amb més deteniment durant el recorregut, és per això que cal realitzar un inventari⁶ patrimonial d'aquests béns.

Tot seguit es descriu el recorregut i la història que s'explicarà en ell, punt per punt, les parades que es realitzaran i el béns que es detallaran.

Quan la ruta ja està creada, cal adaptar-la al temps real, no ha de ser un recorregut molt llarg ni feixuc, entre 60 i 90 minuts d'itinerari, el qual pot ser adaptable a diferents públics.

Després cal detallar el funcionament intern de l'itinerari, el públic a qui pot anar dirigida, l'adaptabilitat del recorregut i del tema a aquests visitants, les polítiques de preus i el seva futura difusió, màrqueting i possible "merchandising".

L'adaptació a diversos tipus de públics passa per ofertar el que sigui més necessari o atractiu per cadascun d'ells, cal primer buscar quins podrien ser els diversos visitants que assistirien a les rutes, en el cas de Berga, s'ha de donar molta importància a la pròpia ciutadania, incloure totes les edats de públic possibles.

També es proposa un òrgan gestor d'aquest itinerari, que es creu convenient que sigui, l'Oficina de Turisme de la ciutat. Al qual a part de proposar-li la nova ruta, s'hi afegeix un tríptic informatiu amb un mapa del recorregut, en format petit, molt més manejable per al visitant.

⁶ L'inventari dels elements patrimonials integrats en la ruta històric-artística es pot consultar en el punt 1 de l'annex documental, d'aquest treball.

3.1.1. Detalls de la ruta i del seu funcionament

La meua proposta és un itinerari cultural guiat, de curta durada, entre 60 i 90 minuts, el recorregut es realitzaria pel casc antic i l'eixample de Berga.

Es vol donar a conèixer al propi ciutadà i als visitants una visió diferent del municipi, descobrint edificis, pel fet de no ser tradicionalment coneguts i que sovint passen desapercebuts. Per comprovar-ho he tingut la oportunitat de realitzar la ruta amb alguns berguedans que es van quedar realment sorpresos d'alguns elements per ells totalment desconeguts. Es per aquest motiu que aquesta ruta va dirigida als habitants de Berga, per donar-los a conèixer millor la seva ciutat. També per a que el visitant participi, fent rutes interactives, perquè pugui enriquir-la amb noves aportacions.

Una altre públic potencial seria els grup escolars i per suposat els visitants externs de Berga.

L'itinerari s'oferiria els caps de setmana, a l'hivern, tardor i primavera a les 11 del matí i a l'estiu als vespres, a les 7 o 8 de la tarda, i també alguna ruta nocturna a les 10 del vespre.

Durant la setmana s'oferiria a grup concertats i a grups escolars, en temporada lectiva, als quals se'ls hi realitzaria la ruta adequada al seu nivell escolar i amb material didàctic.

La ruta es podria concertar i abonar el seu preu a l'Oficina de Turisme de Berga, ja que podria ser l'intermediari i/o distribuïdor.

Les visites serien per grups d'entre 15 i 25 persones, tindria un lloc de sortida i d'arribada, una hora d'inici i de final.

També es podria contractar l'itinerari lliure amb un servei de guiatge a través d'una PDA, una moderna agenda electrònica amb un mapa interactiu i les explicacions a través de textos i àudio. El cost de llogar la PDA seria d'uns 3 euros i caldria deixar el DNI mentre es realitza la ruta, per evitar possibles robatoris. Es tractaria d'una visita lliure, sense hora de sortida prefixada i per tant més flexible.

Els grups escolars contractarien una visita completa per un dia lectiu, amb itinerari, espai per dinar al aire lliure i jocs relacionats amb la ruta. A part dels dossiers informatius i de treball per alumnes i professors.

L'itinerari seria un producte que es podria vendre a l'Oficina de Turisme de Berga, perquè la gestionés juntament amb les tres que ofereixen ells. I per tant aquesta oficina seria el centre on es recollirien les reserves, i s'atendria al públic. Es necessitaria una guia, que seria contractada per la mateixa oficina i realitzaria els guiatges.

Es realitzaria un tríptic informatiu, amb les dades de l'Oficina de Turisme, (si en fos l'entitat gestora), una petita descripció de la ruta i un petit mapa turístic molt més manejable.

3.1.2. Política de preus

- La tarifa general de la ruta amb guia seria de 4 euros amb grups de mínim 15 persones, i per una ruta d'una duració aproximada d'una hora o hora i mitja. Els nens menors de 8 anys gratuït.
- En el cas de grups escolars d'aproximadament de 15 a 25 alumnes el preu seria de 2,5 euros per alumne, incloent els dossiers i el material d'esplai.
- Jubilats, pensionistes i estudiants el preu seria de 2,5 euros.

Les visites amb PDA, tindrien un preu de 4 euros, per persona, més 3 de lloguer de l'aparell i deixar el DNI com a reserva de possibles furts.

3.1.3. Descripció de l'itinerari

Punt d'inici: les Fonts del passeig del Vall

La visita començaria en un punt de trobada de la ciutat, les fonts del Vall o passeig de la Indústria, un lloc obert i proper a l'Oficina de Turisme.

Per a grups externs, en la informació del díptic, s'hi afegiria els llocs de fàcil aparcament propers al lloc d'inici de la ruta.

Tot seguit i amb tot el grup ja a punt es faria una presentació del/la guia, la ruta, les condicions del terreny per on transcorre, ja especificades també en el díptic, i l'idioma en el qual s'ha de realitzar l'explicació depenent de les característiques del públic assistent.

Després es convidaria a presentar-se totes les persones del grup, qui són, d'on venen i com s'han assabentat que es realitzava la ruta, per tenir-ne constància.

Abans de començar amb l'explicació caldria remarcar que es tracta d'una ruta que engloba tota la història de la ciutat en 1 hora o hora i mitja, i els visitants han de ser conscients que la ciutat, com moltes altres ciutats d'origens medievals, s'ha anat modificant al llarg dels segles i les diverses èpoques històric-arquitectòniques han deixat el seu llegat a la morfologia urbanística de la ciutat que avui trobem. Per això, i perquè les diverses reconstruccions de la ciutat s'han anat duent a terme unes damunt les altres, en bona part reemplaçant els vestigis de les èpoques anteriors, avui podem trobar elements de les diverses etapes històriques, barrejats dins espais relativament propers i en alguns casos uns a tocar dels altres.

La visita guiada que us presentem seguiria un fil cronològic que faria necessari que en alguns moments de la mateixa, el visitant retingui imatges dels elements arquitectònics, que serien recuperats més endavant ja que serien explicats en el moment històric que els pertocui.

Després de les presentacions, ja es començaria amb la introducció de la temàtica, primer una situació de Berga, geogràfica i una visió general de la ciutat, per començar explicant el seu origen. En la pàgina següent s'adjunta un mapa turístic⁷, amb els elements patrimonials de la ruta senyalitzats i el recorregut marcat.

⁷ El mapa turístic que s'adjunta en la propera pàgina correspon a un format reduït del mapa original, que es pot observar en el punt 2 de l'annex documental, d'aquest treball.

Llegenda

Categories

- Itinerari històrico-artístic
- Aparcaments gratuïts
- Espai urbà
- Espais lliures i zones verdes

Simbologia

- Oficina de Turisme
- Aparcaments gratuïts
- Zona de pícnic
- Castell de Sant Ferran
- Porta de la muralla medieval
- Monuments històrico-artístics
- Esglésies
- Edificis modernistes

Béns patrimonials

- 1 - Portal de Santa Magdalena
- 2 - Safareig de la Pietat
- 3 - Capella de la Pietat
- 4 - Call Jueu
- 5 - Plaça de Sant Pere
- 6 - Parròquia de Santa Eulàlia
- 7 - Trencacames
- 8 - Molí de la Gratella
- 9 - Molí de la Sal
- 10 - Església de Sant Joan
- 11 - Cal Gironella
- 12 - Antiga Casa de Correus
- 13 - Casa De Martín
- 14 - Casino Berguedà
- 15 - Ajuntament de Berga

Inici de la Ruta

Berga ja restava poblada en època prehistòrica, tal i com ens han demostrat alguns dels jaciments que s'han trobat al sud de la ciutat, però és a partir del segle I quan ja trobem un nucli poblat, situat a la zona del casc antic de la ciutat, entre la plaça St. Pere i el nord del Barri Vell, es tractava d'una de les tribus Ibèriques més antigues, els Bergistants. Visqueren distribuïts per les zones del Berguedà, Osona i el Ripollès.

Diu la llegenda que els Bergistants conegueren de primera mà un dels episodis de la història romana més important, la guerra amb els Cartaginesos, i sobretot la última batalla entre Hannibal i les forces romanes, quan els cartaginesos volien realitzar un emboscada als romans i decidiren creuar els Alps a peu, juntament amb un nombrós grup d'elefants, la llegenda berguedana afirma que passaren per les nostres terres, ja que per la zona del litoral hi havia masses nuclis de població grega i romana, i decidiren creuar la Cerdanya, en direcció al Coll de Jou.

Possiblement aquesta història llegendària només fou això, una llegenda, però del que si en tenim constància és que la romanització també arribà a Berga, potser en menor mesura que en altres zones de Catalunya. Berga és convertí en Pagus romana, més tard en ciutat Visigòtica, i després de diverses invasions sarraïnes, en territori Franc.

El segle VIII, les terres Berguedanes foren envaïdes altre vegada pels sarraïns, després de la reconquesta, feta a mans del Comte Guifré el Pilós, el territori fou cedit al Comtat de la Cerdanya.

És però, a partir de l'Alta Edat Mitjana quan la primitiva Berga comença a convertir-se en una Vila, el comte de la Cerdanya li atorga un vescomte, perquè la governi, i neixen famílies nobles que s'estableixen a la zona com la família del trobador Guillem de Berguedà, que s'instal·là al castell Berguedà, una fortalesa propera a Queralt o la família dels Berga que s'instal·laren a l'actual Castell de St. Ferran. Tenim constància de les picabaralles de Guillem de Berguedà i el seu coetani Pere de Berga.

El comtat de Berga estigué unit a la casa Cerdanya fins l'any 1117, però arran de la mort, sense descendència del comte Bernat Guillem, va extingir-se la casa comtal de Cerdanya, aleshores el comtat de Berga, Cerdanya i Conflent passaren a mans del Comte Berenguer III de Barcelona.

Durant el segle X es construï el castell i la vida al seu voltant, és a partir de la baixa Edat Mitjana, quan començà un impuls repoblador, s'amplià el nucli poblat i es construïren moltes esglésies, monestirs, i es consolidaren grans cases nobiliàries de la vila.

Tot seguit dirigint-nos cap al portal de Sta. Magdalena cal incidir que la ciutat medieval que ara visitarem conserva el seu traçat medieval, carrers estrets, tortuosos, i laberíntics.

Parada a la Plaça de Sta. Magdalena

Arribem a la plaça de Sta. Magdalena i ens trobem davant l'única porta de la muralla d'entrada a la ciutat, era el portal del nord i s'anomenava el portal de Sta. Magdalena, ja que en aquesta mateixa plaça i fora muralles havia existit un monestir de frares mercedaris anomenat així.

La ciutat tenia 6 portes més: la que baixava del castell per la baixada del Trencacames (que durant la ruta visitarem), la de Pinsania, la de la Torre de les Hores, la del Lledó, la de Sallagosa, la del Call Nou i la del carrer Estudis. Totes estaven estructurades iguals, una porta adovellada acompanyada per dos torres circulars. Sobre la porta s'hi col·locava una imatge d'un sant o una Verge, depenent de l'advocació de la zona, en el cas de Sta. Magdalena hi trobem una imatge de la santa. Fa poc també s'ha descobert un baluard i part de la muralla.

*Imatge antiga del portal de Sta. Magdalena
vist des del carrer de la Pietat.
Autor: Jaume Huch
ACB*

Parada al Safareig de la Pietat

Continuem endinsant-nos per la ciutat, la següent parada és un dels tres safareigs que es conserven a Berga, el safareig de la Pietat, nom que se li dona pel carrer on està situat i per la capella que trobem més endavant. És tracta d'una construcció popular tapada i s'obre al carrer amb dues obertures amb arc de mig punt. Des d'època medieval que Berga té aquest tipus de construcció, ja que agafaven l'aigua de la Riera de Metge, un rierol que travessa la ciutat provinent de la serra de Queralt.

Punt de parada que es veu però no es visita

Des de la Plaça de l'Om, (una mica més endavant), tenim una meravellosa vista del castell de St. Ferran que com ja hem dit abans resta documentat des de l'any 1050, hi residien els senyors de

Berga, vescomtes de la Cerdanya, Pere de Berga i el seu successor Pere II de Berga foren dos dels grans impulsors de moltes de les construccions de la ciutat, com capelles, monestirs, esglésies, hospitals....

Imatge antiga del castell de Berga
Autor: C.O.
ACB

Construïren la Parroquial de la Vila, situada al pati del castell, dedicada a Sta. Eulàlia, perquè van arribar relíquies de la santa des de Mérida.

Era l'església més gran de Berga, però entorn la seva construcció, també se n'explica una llegenda: durant el trasllat de les relíquies de St. Vicenç des de València a un monestir de Castres, l'any 855 el monjo que n'era l'encarregat feu nit al castell de Berga, durant aquell temps es produïren coses meravelloses, prodigis i miracles, un malalt sense moviment, recobrà la força i pogué tornar a fer vida normal, després d'aquest fet es decidí construir l'església de Berga en aquell mateix lloc dedicada a aquell miracle.

Actualment de l'antiga parroquial només en queda una cripta força malmesa i un túnel subterrani que comunica amb altres parts del castell, i es creu que fins i tot amb alguna part de la ciutat.

Del castell, en tenim poques parts d'època medieval, ja que s'ha sotmès a batalles, destruccions i restauracions.

El 1309 l'hereva de la casa de Berga, Sibila de Saga vengué la Vila al rei Jaume I, convertint-se en vila reial.

Parada a la Capella de la Pietat

Seguint caminant trobem la Capella de la Pietat, es tracta de la capella més antiga de la ciutat data d'època Pre-Romànica, però al segle XIII, el senyor Pere de Berga hi fundà un monestir, on s'instal·laren els frares mercedaris, temps després es van traslladar al monestir de Sta. Magdalena. L'actual és obra eclèctica a causa del seu pas per diverses èpoques, restauracions i modificacions. En la última actuació es pintà l'exterior i l'interior, i això es feu gràcies a l'ajuda dels veïns del barri que son qui la cuiden, l'obren, la tanquen, la netegen... i és per això que el pintor que va realitzar

les escenes dels murs pintà àngels que acompanyen la verge amb fisonomies de nens del barri o altres fisonomies de persones conegudes de la ciutat.

(entrar per visitar-la i continuar en direcció el carrer de les Voltes d'en Claris, passant pel carrer Buixadé, veient pel camí les cases senyorials del casc antic, com la casa de les Vetlladores, antiga Casa de Martín, família d'un artista de la ciutat, i la casa del Cal Sarraïs, una casa eclèctica però molt curiosa).

Parada al Call Jueu

Situats al carrer de les Voltes d'en Claris, arribem al Call Jueu, del qual en tenim documentació des del 1298, però es té certesa que ja existia abans.

Les comunitats jueves en un principi vivien en nuclis rurals, es dedicaven a l'agricultura i la ramaderia, però poc a poc canviaren la seva forma de vida i les professions, com metges, professors, i prestamistes, això feu que s'instal·lessin en nuclis urbans, ho feien en viles o ciutats amb cert nivell econòmic, Berga al segle XIII era una vila activa, i econòmicament ben situada. Tenim constància que hi vivien més o menys 30 persones, situades en principi en aquest carrer tapat per un sostre embigat, però a partir del segle XIV s'hagué d'ampliar perquè arribaren jueus expulsats de França, es situaren al carrer de sota, i construïren una nova sinagoga, que s'ha identificat amb l'edifici on actualment hi ha la Policia Local.

A Berga també es dedicaven al prestam, tal i com ho certifica un document firmat pel Rei Jaume I, i pel Sr. Bonafós Kresques, representant de la comunitat jueva de Berga, prohibint els prestams amb interès major a 4 diners per cada lliura, al mes.

La comunitat Jueva fou expulsada el 1492, com a tot Catalunya, per ordre del Rei Ferran el Catòlic.

Parada a la plaça St. Pere

Seguint la ruta entrem a la plaça St. Pere, d'origen medieval, centre comercial i polític. Lloc d'origen de la ciutat, resta la fisonomia antiga, però amb moltes restauracions, és el centre de la festa la Patum, on ballen les comparses envoltades del bullici de la gent al compàs del Tabal i de la música.

La plaça deu el seu nom a l'antiga església de St. Pere de Cohorts, fundada per Pere de Berga, i situada on hi ha actualment l'església de Sta. Eulàlia. Abans també s'havia anomenat plaça cremada, ja que durant tota l'època Medieval i part de la Moderna, la ciutat es veié immersa en

guerres contra França i múltiples invasions dels Hugonots Francesos, els quals cremaren la ciutat, la plaça i el castell en diverses ocasions.

Ens queden vestigis medievals com la casa de la Barana, que havia estat el primer hospital de la ciutat.

L'actual església Parroquial data del segle XVIII, construïda arran de la destrucció definitiva de la

Parroquial Santa Eulàlia del castell a mans dels Hugonots Francesos. Els preveres i la gent de Berga decidiren traslladar la parroquial dins la ciutat, i no tornar a reconstruir la del castell, llavors mentre es construïa aquesta, traslladaren la parroquial a la capella de la Pietat.

*Imatge antiga de l'església de Sta. Eulàlia i part de la plaça St. Pere.
Autor: ATV
ACB*

Entrar a l'església

L'actual església d'estil Renaixentista i Barroc (sobretot en l'interior), és d'una sola nau amb dues capelles al transcepte. Els retaules i altres objectes de valor es van perdre durant la Guerra Civil.

Continuant la ruta ens dirigim al Trencacames, des del carrer del Bon Repòs, la Plaça Maragall i el carrer Agricultura:

Parada al carrer Trencacames

En aquest punt tant maco de la ruta farem una parada per continuar amb la història de la ciutat (hi ha lloc per seure).

La vila que des del 1309 (ja citat abans), es convertí en vila reial, veié perillar el seu estatus i privilegis, ja que el 1381 el rei Joan I, sense diners per la dot de la seva filla va vendre la vila al seu gendre Mateu de Foix, els berguedans van reunir els diners necessaris perquè el rei la pogués tornar a comprar i tornar a ser vila reial, creant el Privilegi "Non Separando", que comprometia al rei a no separar-la mai de la corona.

Aquest fet és plasmat en un dels balls més emblemàtics de la festa de la Patum, la comparsa de l'Àliga que balla en honor a la valentia dels berguedans, per lluitar contra la imposició de tornar a ser vila feudal. L'Àliga que porta una bella corona reial, simbolitza la reialesa de la vila i la força dels seus habitants, és per això que quan surt a ballar tota la gent de la plaça resta en un silenci respectuós, davant el ball emotiu que simbolitza la llibertat de Berga.

Ara ens trobem davant les antigues restes de les muralles de la ciutat, entre mur i mur de muralla baixa un camí anomenat Trencacames a causa del seu fort desnivell, era un dels accessos més directes des del castell, ja que des del 1376 la vila es fortificà hi només s'hi accedia per les portes d'entrada.

En quant a la vida quotidiana de Berga, l'economia es basava en l'agricultura, dins la ciutat hi havia molts camps i horts que aprofitaven el pas de la Riera de Metge per la vila, encara avui en podem veure algun, llocs oberts dins la tancada ciutat medieval (senyalar al sud on encara hi queden horts).

Però des del segle XIV tenim constància d'algunes primitives indústries tèxtils, treballaven el cotó, realitzaven draps, tant era la seva importància, que es creà el gremi dels drapers, que encara avui un carrer de la ciutat ho demostra.

Però és a partir del segle XV-XVI, quan la ciutat es comença a industrialitzar, de forma més clara, entrada l'època moderna es creen molins fariners, de xocolata, tèxtils, a Berga se n'han comptabilitzat més de 29, els quals crearen un petit canal que traslladava l'aigua de la Riera de Metge cap a les turbines dels seus molins.

Parada al carrer de la Gratella, davant un molí antic

Davant nostre tenim el molí de la Gratella datat de 1666, on es feia xocolata, farina i treballs tèxtils, al qual se li ha restaurat la seva turbina i el salt d'aigua, que produïa la força per moure el molí. Al costat també podem veure un altre safareig, aquest amb coberta a una aigua i amb porxo.

Seguint en direcció al carrer Pinsania, un dels carrers més emblemàtics de la ciutat, hi trobem una altre entrada a la vila, avui desapareguda, i hi trobem una casa amb una cara tallada esculpida, es tracta d'un prostíbul, que els consellers de la ciutat deixaren situar aquí tot hi ser dins de muralles, perquè creien que ja era molt a les afores, i els nens no passaven per allí.

També hi trobem un gran edifici, d'època més tardana a la que expliquem ara, es tracta de les cases de Cal Corneta, construït sobre el molí del capellans que data del 1700.

Entrat el segle XX, es construï una fabrica tèxtil i les cases socials dels treballadors.

Vista de la ciutat i del carrer Major: parada.

Vista de la ciutat de Berga.

Aquí també podem veure els vestigis d'una de les torres de la muralla: la Torre de les Hores també al carrer Pinsania.

Caminem ara per endinsar-nos de nou a la ciutat, al carrer Major, la via recta de l'entramat del casc antic, com hem pogut veure des de la vista anterior.

Des del carrer de St. Francesc arribem a la placeta de la Ciutat, davant el molí de la Sal, una construcció medieval a dues aigües que data del segle XIV.

Baixant pel carrer Major, trobem la casa dels 4 cantons, que fou la primera casa consistorial des de que el rei Pere III concedí el privilegi de crear un consistori amb 30 prohoms. El segle XVIII s'incendià i es traslladà a la Plaça St. Pere.

Seguint pel carrer Major prenem atenció a les cases senyorials del carrer Major, com les cases Modernistes tot i que les comentarem més endavant.

Arribant a la plaça St. Joan, tornem a trobar una plaça d'origen medieval, amb cases senyorials datades entorn el segle XIV, com el Palau dels Peguera, que actualment presenta un aspecte d'estil Modern.

Parada a la plaça St. Joan

Davant el palau trobem l'església de St. Joan, que dona nom a la plaça, una construcció Romànica que data del 1220 per l'ordre dels hospitalers de St. Joan, al costat s'hi construí una casa

conventual. D'aquest període només ens queda un capitell romànic, esculpit amb detalls animals, a l'interior de l'actual església Gòtica.

El temple però ha sofert varies modificacions, presentant un aspecte eclèctic, amb elements Barrocs i Neoclàssics.

Entrar a l'església.

Baixar cap a la plaça de les Fonts on es veu una panoràmica de l'eixample

És a partir del 1681 quan la ciutat comença a rebre forts canvis, s'obren nous carrers fora les muralles, el 1780 tenim constància, gràcies als documents de l'època, del mal estat de les muralles i del castell, gràcies a la documentació que demostra la demanda del consistori als habitants de Berga perquè aportin més diners al cadastre de la ciutat, que serà destinat a la remodelació de les muralles.

El segle XVIII fou un període gris per la ciutat de Berga, les pestes, incendis,...no cessaren durant tot el segle.

Baixant cap a la plaça de la Creu:

A principis del segle XIX, la ciutat pren importància, el país estava immers en les guerres Carlines, Berga encara emmurallada, amb el castell, tot i que en ruïnes, es convertí en un lloc privilegiat per les tropes Carlines, reconstruïren part de les muralles i part del castell, que fou seu de les tropes, es construïren fabriques d'artilleria, les esglésies i convents també es transformaren en centres de treball.

Parada davant la casa de Cal Gironella

La ciutat va patir batalles intenses, cruels i tràgiques, són famoses tres batalles o Carlinades: la primera o Guerra dels Set Anys (1833-1840), la Guerra dels Matiners, (1846-1849) i la tercera o darrera Carlinada (1872-1875). Ara som davant de la casa de Cal Gironella, la que fou la seu més important del quarter del govern Carlista a Berga.

En acabar les guerres, la ciutat presentava un aspecte molt desmillorat i grans problemes urbanístics, necessitava actuacions urgents, l'any 1879 es començaren a destruir les muralles i els portals, menys el de Sta. Magdalena, ja que es creia que sense les muralles la ciutat presentaria una aspecte molt més modern, i més accessible al trànsit rodut.

Es creen nous carrers, l'exemple, carrers més amples on s'hi establiren famílies benestants que es feien construir cases vistoses, d'estil Modernista, Historicista, Neoclàssiques...

Alguns dels carrers que es realitzaren són per exemple la Ronda Moreta, que donava la volta a tot el cas antic, el passeig de les Estasses, el Passeig de la Pau, la Plaça de la Creu, on som ara i el carrer del Roser, per on ara passarem.

Carrer del Roser

Parada davant l'Antiga Casa de Correus

En aquest carrer hi trobem magnífiques cases Modernistes com l'Antiga Casa de Correus, projectada per l'arquitecte Alexandre Soler i March, el qual fou deixeble de Gaudí. La casa presenta formes arrodonides, i decoracions amb ferro forjat, esgrafiats i vidrieres.

Un altre casa emblemàtica és la casa Marín també d'estil Modernista feta amb rajola cuita.

Plaça dels Països Catalans

Iniciant ja el camí de tornada, passant per la plaça dels països Catalans podem veure una plaça de nova construcció, la nova ciutat de places obertes per donar més lluminositat a la ciutat.

Retornem pel passeig de la Pau, un altre símbol de modernitat de la ciutat per pujar pel carrer dels Banys cap al passeig de les Estasses des d'on es veu de lluny l'espai verd dels jardins del Lledó i des d'on podem citar l'altre safareig de la ciutat.

Passeig de les Estasses - Ronda Moreta

En aquest punt podem veure dues edificacions d'estil modernista, la Casa de la família De Martín, una de les famílies més importants i antigues de Berga construïda l'any 1913 per l'arquitecte Ignasi Maria Colomer, d'estil Modernista tardà, decorada amb ferro forjat, rajoles i vidrieres de colors.

Davant trobem un altre edifici d'estil Modernista tardà, el Casino Berguedà, projectat també per l'arquitecte Ignasi Maria Colomer, l'any 1913, el casino propietat d'una altra important família berguedana, la família Sistach, i fou teatre, cinema. Actualment fa les funcions de sala de teatre i cafè.

Li resta quasi tota la decoració originària, feta amb totxo, rajoles de colors i les baranes de ferro forjat, les finestres presenten un estil piramidal.

*Imatge antiga del Casino Berguedà
Autor: Àngel Toldrà (ATV)
ACB*

Dirigint-nos altre cop cap al casc antic de la ciutat per enfil·lar el final de la nostra ruta, abans cal fer una parada al convent de St. Francesc, també d'origen medieval. Tot i les diverses modificacions, encara ens resta el claustre del convent i part de les seves instal·lacions. Durant les guerres Carlines fou una altra seu important dels seus exèrcits i una fàbrica d'artilleria i durant la Guerra Civil sofri fortes destrosses.

De camí cap al carrer Major, passant per la Plaça del Forn arribem davant la casa Modernista de Cal Barons, construïda per l'arquitecte Roc Cot i Cot l'any 1908, realitzada d'estil més simple, amb obra vista amb maons catalans rogencs i decoracions al ferro forjat.

Com podem veure la ciutat a partir de principis del segle XX començà a renovar els seus estils constructius, seguint les corrents modernistes de Barcelona. Algunes de les famílies que es van fer construir cases seguint els nous estils eren famílies benestants, algunes d'elles havien fet fortuna a les "amèriques" i eren anomenats "indians". Altres eren grans industrials de les colònies tèxtils del Berguedà, que després de decorar les seves torres senyoriales, es compraven una casa a la ciutat. Al Berguedà doncs s'instaurà la modernitat, i les noves formes foren més lliures i atrevides.

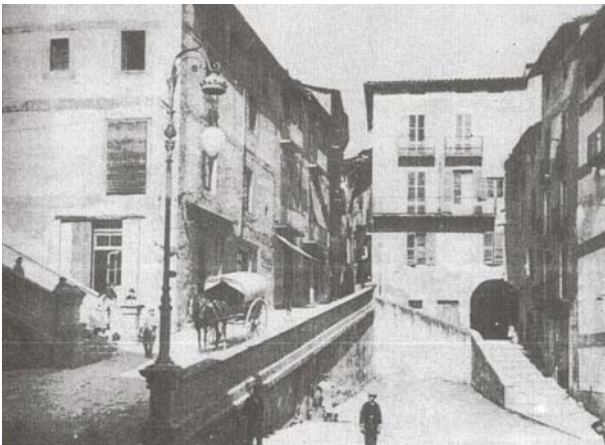
Parada a la Plaça St. Pere

Un altre impàs en la història de Berga fou la Guerra Civil, dirigint-nos cap a la plaça St. Pere, podem dir que la ciutat com moltes altres, patí batalles i fets tràgics en el període d'aquella terrible guerra. Aquesta ciutat té quasi tots els fet ocorreguts narrats, ja que el Mossèn Rodergas i Plans, que ho visqué de primera mà, realitzà un diari sobrescrivint, en els espais en blanc del llibre "Efemèrides Berguedanes" de Jacint Vilardaga i Cañellas, editat el 1919. Es descriuen alguns dels episodis i vivències diàries dels temps de guerra, com algunes de les "agressions" al patrimoni local.

Explica per exemple que: << el 24 juliol 1936 cremen totes les imatges de l'església parroquial de Santa Eulàlia. El 25 juliol 1936 dia de Sant Jaume cremaren els interiors de les esglésies principals de Berga. Els sants van ser destrossats al terraplè del Passeig de la Indústria. I el 27 juliol 1936 tocà el torn de Queralt>>.

També podem saber que on actualment hi ha la Policia Local fou la presó de la Postguerra.

Tenim constància que Berga i els seus voltants foren bombardejats amb força, en moltes ocasions, en una de les serres properes de la ciutat, la serra de Noet, encara avui en dia es troben, de tant en tant, bombes sense explotar.

Berga fou una ciutat on construïren molts túnels i búnquers de salvament per la població, es creu que la plaça on som ara, la plaça St. Pere, resta buida per sota, foradada de túnels, i també sota el castell. Es pensa que tots aquests túnels es comuniquen entre ells i fins i tot fins al castell, fet que s'haurà d'estudiar.

Imatge antiga de la plaça St. Pere
Autor: Àngel Toldrà (ATV)
ACB

Parada a l'Ajuntament de Berga

L'Ajuntament, un edifici meravellós d'estil Historicista, construït per l'arquitecte Emili Porta l'any 1930, realitzat a una de les cantonades de la plaça, conforma un gran balcó i serveix a les autoritats per disfrutar de la festa de la Patum des d'un lloc privilegiat.

Actualment la ciutat pren una embranzida demogràfica i econòmica, creixent i modernitzant-se poc a poc.

Per concloure la visita, l'acompanyant es s'acomia del grup mostrant un camí alternatiu per retornar als vehicles, passant per altres indrets d'interès, no inclosos en l'itinerari. També s'aprofita per fer propaganda d'altres zones com el castell de St. Ferran, el centre comercial i culinari o les zones de pícnic, com les Fonts del Lladó.

3.2. Difusió de l'itinerari

Les formes de difusió de la ruta serien les següents:

- Tríptic informatiu que inclou tota la informació de la ruta i un petit mapa turístic amb els punts de l'itinerari marcats. Aquest tríptic seria enviat a hotels, càmpings, museus, oficines de turisme, comerços de la ciutat, comarca, comarques properes i Barcelona també a la zona metropolitana i a les altres capitals de província. Per altra banda també es pot enviar a l'Oficina de Turisme de la Generalitat de Catalunya perquè en facin difusió.
- Cartells petits disposats per la ciutat i pobles de la comarca, i alguns en format gran per disposar-los a l'entrada i al centre de la ciutat.
- Anuncis a ràdios, televisions de la ciutat, comarcals i locals d'altres ciutats de Catalunya.
- Creació de la pàgina web de l'Oficina de turisme on incloure tota l'oferta de la ciutat, amb link des de la pàgina de l'Ajuntament i del Consell Comarcal.
- Enviar propaganda a les llars de jubilats, casals, escoles o altres centres.

3.3. Màrqueting i adaptació l'itinerari a diferents tipus de públics

L'adaptació de la ruta als diversos públics que pot arribar a tenir, pot ser un element favorable per al seu bon funcionament. És per això que cal realitzar una itinerari flexible en quant a continguts, recorregut, idiomes, i molts altres temes que vagin sorgint a través de la seva posada en pràctica. Per tant proposo una sèrie d'elements variables i adaptats alguns dels visitants que possiblement la concertarien:

PÚBLIC ESCOLAR:

- Educació infantil i especial: visita amb moltes més llegendes, explicada en forma de conte, deixant als nens palpar, interaccionar les seves idees en el relat de l'itinerari. Una ruta molt visual i comunicativa, on els nens hi puguin aportar les seves idees. Realitzar una visita en dia lectiu amb dossiers d'aprenentatge adaptats a la seva edat, i segons la disminució (en el cas dels nens amb algun grau de discapacitat), Per acabar la ruta un joc a l'aire lliure a la tarda, relacionat amb ella, en el qual pugin relacionar-se amb la ciutat i els seus components.
- Educació secundària: ruta adaptada segons els cursos, dossiers d'aprenentatge per ells i els professors. Dossiers per a treballs de síntesi i treballs de recerca.
- Apadrinament de monuments:

La idea de l'apadrinament de monuments resulta una forma molt original d'introduir els nens en la cultura a través dels seus centres d'ensenyament i a la vegada ajudar a dinamitzar el patrimoni.

Es tracta d'una idea dels amics de la Unesco realitzat també a Cambrils i ja iniciat a Torroella de Montgrí. Es realitza una sortida amb els nens per ensenyar-los un monument, l'apadrinen, l'estudien, indiquen com és el seu estat de conservació i que hi cal realitzar. Els nens es posen en contacte amb l'Ajuntament, per tal que hi dediqui una mica d'atenció i tot seguit en fan un seguiment i la difusió portant-hi els pares i altres familiars, poden realitzar un fulletó de presentació, una obra de teatre vinculada al monument i altres activitats lligades al objecte que han triat.

PÚBLIC FAMILIAR

- Visites teatralitzades o nocturnes i guiats en caps de setmana.
Ofertar rutes juntament amb un dinar en un dels restaurants de la ciutat, amb els quals, es podrien realitzar convenis de col·laboració turística anteriorment. O vals de compra per alguns dels comerços de la ciutat. També entrades gratuïtes a altres centres culturals de la ciutat, també amb conveni.

PÚBLIC DE LA TERCERA EDAT:

- Realitzar rutes més curtes i descriure anècdotes properes a la seva època, referents a la vida quotidiana, ja que se senten més propers a la història. Obsequiar-los amb un tast de productes de la zona o tiquets de restaurants de la ciutat. També obsequiar-los amb un recull de postals antigues de Berga, realitzades gràcies a un possible conveni amb l'Arxiu de la ciutat, del qual se'n realitzaria propaganda.

TURISTES I VISITANTS EXTERNS:

- Ofertar les visites teatralitzades, a la fresca durant els períodes estiuencs, a part de les normals de caps de setmana.

Visites lliures amb la PDA, i packs turístics com l'estada de cap de setmana, algun dinar o sopar, entrada a altres centres culturals de la comarca i la ruta turística per la ciutat de Berga. També crear una targeta turística del Berguedà que serveixi per múltiples serveis, en un cap de setmana o estades més llargues de vacances, com descomptes en comerços, allotjaments, entrades gratuïtes a museus, rutes guiades i altres serveis.

Per implicar a la ciutadania Berguedana en el projecte de la ruta i posada en marxa de l'itinerari es podria proposar un concurs de dibuix a les escoles per a el tríptic d'informació.

O realitzar una visita teatralitzada en la qual hi participin persones de la ciutat de Berga.

4. PLA DE CREACIÓ D'EMPRESA DE GESTIÓ CULTURAL A BERGA

Després de la realització de l'estudi de la gestió del patrimoni a la ciutat de Berga, els productes que la ciutat ofereix en l'actualitat i la creació d'un itinerari històric-artístic innovador, he cregut oportú preparar un projecte de creació d'una empresa anomenada "**La Gratella**", **Serveis de Gestió i Difusió Cultural**", que pugui realitzar aquesta i altres rutes per la ciutat de Berga i la seva comarca, i a part amb el temps, oferir un servei de gestió cultural a les administracions públiques i a particulars.

En aquest punt s'especifica un pla de creació de l'empresa, basant-me en el producte de l'itinerari cultural presentat en el punt 3 d'aquest treball. Es tracta d'un projecte que podria ser presentat en qualsevol concurs de joves emprenedors que realitza el Consell Comarcal de Berguedà o en qualsevol subvenció o beca que s'ajusti al tema triat.

Per tant a partir de les dades del producte i de la seva difusió i màrqueting especificades en el punt 3 es descriu a partir d'ara el pla d'empresa:

4.1. Origen del projecte de creació d'una empresa

A partir de la idea de creació d'una nova ruta històric-artística per la ciutat de Berga, i després de realitzar un estudi de l'estat de la qüestió de la gestió cultural a Berga, vam pensar, juntament amb la tutora del treball, en la idea de crear un projecte de creació d'una petita empresa, que s'ocupés de gestionar alguns elements de la vida cultural de la ciutat.

En primer lloc la meua empresa seria creada per ofertar al consistori i a l'Oficina de Turisme una nova ruta històric-artística, que tractés de forma completa la història de Berga, a través dels seus monuments arquitectònics.

4.2. Descripció del servei o producte

S'ofereix una ruta històric-artística a la ciutat de Berga, tractant la història de la ciutat de forma total, des dels orígens fins l'actualitat.

És una itinerari innovador ja que els que s'ofereixen actualment disgreguen la història en diverses parts, i no creen una visió global del creixement urbanístic i social de la ciutat.

Per altra banda la idea de creació de l'empresa per gestionar la ruta, també és un fet nou, ja que Berga no compta amb cap servei de creació d'itineraris a l'aire lliure, i les empreses de gestió cultural que trobem, es dediquen al tractament a nivell comarcal del tema.

A Berga, a causa del seu grau de capital de comarca, i del dens patrimoni que té, crec que seria convenient, crear-hi una empresa que gestionés de forma concreta aquests béns, així com la seva difusió.

És necessari donar a conèixer al visitant millor la ciutat, perquè s'endugui una visió molt més àmplia, i pugi relacionar-la amb altres fets, com magnífics edificis modernistes, o restes arqueològiques, a part de la popular i coneguda festa de La Patum.

El procés de producció per la creació de la ruta, passa per un estudi en profunditat de l'estat de la qüestió: serveis culturals que ofereix la ciutat: museus, rutes guiades, itineraris lliures..., documentació de la història de la ciutat, anècdotes i llegendes.

Creació del recorregut, decidir els punts de parada, i el contingut argumental de l'itinerari. Per finalitzar ordenant-lo i realitzant un seguit d'opcions per adaptar-lo al major volum de públic possible.

Per finalitzar crear material que pugi acompanyar en la comprensió de la història que s'explica per al visitant, com un mapa turístic de nou format, molt més reduït, fàcil de portar, i amb tots els elements de la ruta marcats. O dossiers didàctics en el cas del públic escolar.

4.3. Mercat que satisfà el producte

El projecte té la intenció de satisfer al ventall més ampli de mercat possible, la ruta està pensada per a tot tipus de persones, és tracta d'un itinerari de fàcil adaptabilitat, dirigida a escolars, famílies, persones de la tercera edat, joves, ja siguin de la ciutat o visitants externs o visitants estrangers, ja que s'inclou la possibilitat de realitzar les rutes amb Anglès, Italià o Francès i amb la possibilitat d'incloure altres idiomes.

Satisfà la necessitat de famílies que fan turisme cultural de cap de setmana i a l'estiu, als grups escolars que tenen la necessitat de conèixer una població i la seva història, o a la tercera edat, amb les excursions culturals que realitzen.

4.3.1. Definició del mercat

La ruta concretada en el punt 3 del treball és un producte per vendre'l a Berga, ja que és aquest municipi on es desenvoluparà, per tant aquest fet ens porta a definir un mercat geogràfic centrat en les persones que viuen i/o treballen a Berga, i a totes aquelles persones que visiten la ciutat, que majoritàriament provenen de Barcelona durant l'any i de tots els punts del món els dies de les festes de Corpus o Patum.

Els clients potencials es poden dividir en quatre classes:

- Grups escolars: als quals cal adaptar la ruta segons l'edat i el curs escolar, a més d'oferir dossiers d'ajuda i treball per alumnes i professors. A part d'oferir-los un Pack que conformi una visita completa per el dia lectiu, amb l'itinerari, un emplaçament per dinar al aire lliure i un esplai relacionat amb els continguts de la visita.
- Famílies o públic en general: que visitin la ciutat i vulguin conèixer la seva història o anècdotes que només una visita guiada els pot oferir.
- Persones de la tercera edat: que vulguin conèixer millor la ciutat, aprofitant les seves excursions de l'Incerso.
- Finalment el nombrós públic que visita la ciutat durant les festes del Corpus, perquè pugin conèixer un altre visió de Berga a part de la seva festa més emblemàtica.

Aquest servei pot satisfer en qualsevol cas, els hàbits d'us diferents de cada grup de clients potencials.

4.4. **Anàlisi de la competència**

Empreses competidores: al Berguedà trobem una empresa de gestió cultural, anomenada "Dinapat", oferta guies a museus, als itineraris ja creats per l'oficina de Turisme de Berga, o estudis del Patrimoni a institucions o privats, com a la creació de projectes museístics. Porten la gestió de la difusió cultural de les ermites i esglésies Romàniques del Berguedà. El seu producte, però es concreta en visites guiades a aquests monuments, per aquelles persones que s'acosten per visitar-lo o per grups turístics concertats amb antelació, sense ofertar-lo a les escoles.

Oficina de Turisme de Berga: com ja s'ha especificat anteriorment en el treball, l'Oficina de turisme oferta tres visites guiades per la ciutat de Berga: la d'història Medieval, les Guerres Carlines, i la visita a l'entorn del Santuari de Queralt.

Competència d'altres centres culturals a la ciutat: actualment només resta oberta una sala d'exposicions on es pot visitar una col·lecció particular referent al món del Circ. Els altres projectes museístics com el de la Patum, el Centre d'interpretació de Berga o el museu comarcal, encara són projectes en procés de desenvolupament.

En quant a la competència comarcal trobem dos museus importants, com és el del Museu de les Mines o el Tèxtil de Cal Vidal, tots dos dins la xarxa de Museus de la Ciència i la Tècnica de Catalunya. O al municipi de Bagà, el Centre d'Interpretació del Catarisme que també oferta visites guiades, sobretot a l'estiu.

4.4.1. Punts forts i febles davant la competència

Forts: respecte a l'oferta de rutes de la ciutat, es tracta d'una nova idea que permet viure la història de forma compacta.

Respecte a les empreses de gestió cultural: no oferten creació de rutes només ofereixen un servei de guies.

I respecte altres centres culturals de la comarca: Berga és capital de comarca i el centre comercial d'aquesta, per tant atrau molta gent encara que només sigui per qüestions comercials.

Febles: En quant a les rutes, són itineraris que ja tenen cert rodatge, ja estan força implantades en el servei turístic de la ciutat.

Respecte les empreses culturals: Dinapat és una empresa consolidada a la comarca i domina la gestió cultural d'aquesta. Cal crear un pla de competència directe respecte a ella.

I en el cas d'altres centres culturals de la comarca: també estan molt consolidats i reben molts turistes i visitants l'any que potser es privarien de visitar Berga, si ja tenen referències d'aquests centres i disposen de poc temps per visitar la comarca, per tant triarien visitar-los a ells.

4.5. Anàlisi D.A.F.O. respecte la viabilitat de l'empresa

<u>Dificultats</u> Mal estat del Patrimoni Arquitectònic i urbanístic de la ciutat de Berga. Poca implicació a projectes externs per part del consistori Berguedà. La probabilitat que la proposta no tingui bona acollida	<u>Amenaces</u> La competència de l'empresa de gestió cultural de la comarca Competència d'altres centres culturals de la Comarca.
<u>Fortaleses</u> Innovació: ruta proposa la visió global de la història. Abundant patrimoni arquitectònic per tota la ciutat. Gran llegat històric per a poder-lo explicar al visitant	<u>Oportunitats</u> Les rutes actuals no s'oferten durant l'any només a l'estiu, i tampoc ho fa a les escoles. Aquesta si que es realitzaria durant tot l'any i pel curs escolar. Es creu que la ciutat gràcies al nomenament de la Patum a Patrimoni de la Humanitat rebrà molts més visitants. Adjudicació del pla de Barris per restaurar el casc antic de la ciutat.

4.6. Pla d'organització i gestió

4.6.1. Localització de l'empresa

Els primers mesos de treball, fins que no es consolidés l'empresa, es proposa realitzar el treball des de casa, amb connexió a Internet i sortides diverses per a realitzar treball de camp o reunions amb possibles compradors del producte com les administracions de Berga.

Per tant el elements mobiliaris i maquinària diversa necessària, serien :

- Material informàtic: ordinador, impressora, escàner d'alta resolució, fotocopiadora, connexió a Internet.
- Mobiliari: taula, cadira, telèfon, fax i material d'oficina.
- Amortització del local: lloguer, instal·lacions, compra de material divers...

4.6.2. Determinació de la forma jurídica, organització interna i recursos humans

L'empresa és donaria d'alta a la seguretat social i a l'INEM en principi com a treballador autònom i més endavant com a empresa o societat limitada amb CIF propi.

L'organització interna es basaria en una persona, que seria jo mateixa, quan l'empresa s'ampliés, es crearia una empresa interdisciplinària, amb un treball d'equip de les persones que es pogués contractar depenent de l'estatus econòmic.

En quant a personal extern es contractaria un gestor, i altres professionals relacionats amb els projectes que s'hagin de dur a terme, com per exemple tècnics i empreses especialitzades en informàtica per la qüestió dels guiatges amb PDA's.

4.6.3. Proposta de pla financer i d'inversió inicial (aproximat)

A. Despeses:

- Locals: 0 euros
- Maquinària i equips: 2200 euros
- Elements de transport: Cotxe propi (gasolina i despeses de taller desgravats de la declaració de la renda)
- Internet i software informàtic: 400 euros
- Mobiliari despatx: 200 euros
- Despeses d'autònoms: 200 euros al mes
- Altres despeses (imprevistos) : 200 euros

Total de despeses: 3200 euros

B. Recursos:

- Recursos propis: 3000 euros
- Crèdits i préstecs: Préstec de la Generalitat per a joves emprenedors
- Subvencions: Caixes, entitats privades, fundacions i administració pública: 500 euros
- Altres:

En principi només recursos propis, ja que les subvencions i crèdits estaria a la espera de la resposta a les convocatòries a les quals em pogués presentar: 3500 euros

Total recursos menys despeses: 200 euros nets

C. Previsions de venda el primer mes:

- 4 grups escolars de 25 alumnes cada grup a 2,5 euros per persona = 250 euros
- 4 grups de 30 persones jubilades a 2,5 euros per persona = 300 euros
- Grups de turistes amb tarifa general, 4 grups de 25 persones a 4 euros per persona = 400 euros

- Visites lliures amb PDA a 4 euros per persona i 3 de lloguer de l'aparell, 10 grups de 4 persones cada grup = 190 euros

Total de vendes del primer mes: 1140 el primer mes

El total augmentarà el segon mes a un 30 % amb un resultat de 1482 euros

I un 50% el tercer mes amb un total de 1600 euros aproximadament .

D. Increment del primer any:

- Amb un increment per mes de 1600 euros menys el primer i el segon a 1140 i 1482 cadascun fan un total de: 18622 euros

E. Increment del segon any:

- El segon any s'espera incrementar el nombre de grups, pujar el preu del producte, i vendre els dossiers educatius, per tant el total incrementaria a 21000 euros aproximadament.

5. CONCLUSIONS

A partir de l'estudi previ de l'estat de la qüestió de la gestió cultural a Berga, queda palès que com s'indica en la presentació es prioritza la festa de la Patum respecte les altres temàtiques culturals. Amb la creació d'aquest itinerari he pogut comprovar que la ciutat disposa d'un gran patrimoni arquitectònic, urbanístic i en general, cultural, que no es prou valorat per la resta de ciutadans segurament per ser desconegut.

Un itinerari com el que proposo pot ser la via de difusió d'aquests béns patrimonials que resten amagats darrera les altres prioritats de les administracions de la ciutat.

Per tant crec en la viabilitat de la ruta i de la proposta de creació d'una empresa de gestió cultural, ja que resta molta feina per fer a Berga, perquè la ciutat sigui considerada molt més que el lloc on és realitza la festa de la Patum, nomenada aquest mateix any Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat de la UNESCO.

Imatge del mural dedicat a la festa de la Patum, situat a la plaça Doctor Saló de Berga.

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia General

- A.A.V.V. (2001). Guia de Monuments i Conjunts Històrics-Artístics de Catalunya, Barcelona, Editorial 62.
- A.A.V.V. (2002). Territori i paisatge. Natura i art, Girona, Universitat de Girona.
- A.A.V.V. (2001). Anuari de l'Institut d'Estadística de Catalunya i Turisme de Catalunya, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura.
- CAMPILLO GARRIGÓS, R. (1998). La gestión y el gestor del patrimonio cultural, Murcia, Editorial KR.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, (2004), Legislació sobre el Patrimoni Cultural, Barcelona, Legislació temàtica, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
- MORALES, A. (1996). Patrimonio histórico-artístico, Madrid, Historia 16.
- PLADEVALL I FONT, A. Això és Catalunya, guia del patrimoni arquitectònic, Barcelona, Plaza & Janés.
- PRATS, J. (2001). Valorar el Patrimonio histórico des de la educación, factores para una mejor utilización de los bienes patrimoniales. Aspectos didácticos de las ciencias sociales 15. Zaragoza, ICE de la Universidad de Zaragoza.

Bibliografia Específica

- A.A.V.V. (1994) Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, El Berguedà, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura.
- LLUCH, R. (1935). Història de Berga. Berga, Ajuntament de Berga.
- MONTANYÀ, D. (1985) La guerra civil al Berguedà, Berga, Àmbit de Recerques del Berguedà.
- NOGUERA i CANAL, J. (1885-1900), Berga en temps del canal industrial, Berga, Àmbit de Recerques del Berguedà.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, (1987) Projecte de Pla Comarcal de Muntanya: Berguedà. Programes d'actuació, equipaments culturals, Barcelona, Generalitat de Catalunya.
- SERRA, R., BERNADICH, A. Guia d'Art del Berguedà. Barcelona, Diputació de Barcelona

- VIGUÉ, J., BASTARDES, A. (1995) "El Berguedà", Monuments de la Catalunya Romànica, Barcelona, Art Estudi Edicions.
- VILARDAGA, J. (1919). Efemèrides Berguedanes. Berga, Huch.
- VILARDAGA, J. (1990). Historia de Berga y su comarca. Berga, Huch

Hemeroteca

- A.A.V.V. (1982). "Els Jueus al Berguedà. Aproximació a les comunitats jueves que visquen a la nostra comarca, en especial a la vila de Bagà i a la ciutat de Berga." L'Erol, Revista Cultural del Berguedà, 21: 9-29.
- PEDRALS, XAVIER (1992). "La llunyana i oblidada vida dels jueus al Call de Berga" Regió 7 31-05-1992:14.
- SANTANDREU, D. CARRERAS, J. (1993). "Berga. 600 anys del privilegi "Non Separando 1393-1993". L'Erol, Revista Cultural del Berguedà, 40: 9-23.
- TUSON, J., SERRA, R., SANTANDREU, M.D. (1990). "L'urbanisme a Berga, d'Època Medieval a l'actualitat". L'Erol, Revista Cultural del Berguedà, 25: 81-110.

Fonts impreses i documentals

- A.A.V.V. (1982-1994): Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Berga, Barcelona-Berga. Servei de Patrimoni Arquitectònic de la Direcció del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.
- RUMBO, A. (2002): Catàleg dels Béns de patrimoni natural i cultural de Berga. Pla d'Ordenació Urbanística de l'Ajuntament de Berga. Berga. Ajuntament de Berga.
- MÀRQUEZ E. (1996): L'antiga Casa de Correus, el Modernisme a Berga. Treball de Recerca. Gironella. IES Pere Fontdevila.

Webs

<http://www.diba.es>

<http://cultura.gencat.net/invarquit/intro.htm>

<http://www.ajberga.cat>

<http://elbergueda.org>

Altres:

CARTOGRAFIA: **Carles Vico Blanco**

Assessorament pedagògic: **Sònia Vico Blanco**

APÈNDIX

APÈNDIX 1

FITXES D'INVENTARI DELS BÉNS PATRIMONIALS INTEGRATS EN LA RUTA

Denominació: Portal de Sta. Magdalena

Tipologia: Arquitectura Civil

Época: 1376

Estil: Medieval

Emplaçament: Plaça de Sta. Magdalena

Protecció existent: BCIL

Titularitat i ús actual: Pública, Ajuntament de Berga

Intervencions: Part superior oberta per una finestra, habilitat com a vivenda

Enton immediat: Carrer de la Pietat

Descripció: únic portal de la muralla de la ciutat medieval que es conserva, la resta foren enderrocats en época moderna i contemporànea a causa del creixement demogràfic i urbanístic.

Portal que donava entrada a la ciutat per l'extrem nord-est i comunicava amb Bagà i Ripoll. Era el portal més proper al castell, segurament flanquejat per dues torres. Té cos rectangular i obertura al centre amb un arc de mig punt, format per grans dovelles i una espitllera la centre.

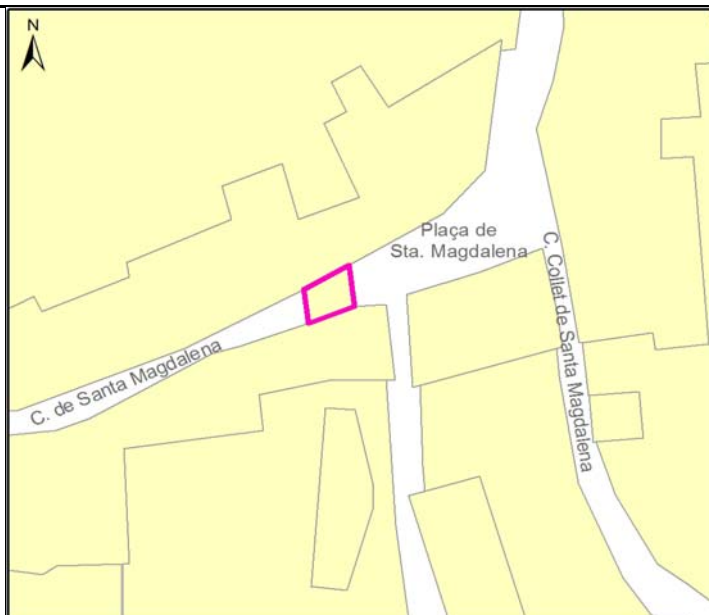
Dades històriques: Construcció de les muralles i del portal datada l'any 1376, ja que la ciutat va ser afectada per la política de fortificacions engegada pel rei Pere III.

El seu nom prové del convent de mercedaris anomenat amb el mateix nom que hi va haver fora muralles fins el 1708.

Bibliografia:

VVAA., *L'Erol*, 1985, *Revista local del Berguedà*. Número 25, pàg. 90.

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

E/ 1:1000

Denominació: Safareig de la Pietat

Tipologia: Arquitectura Civil

Época: Origen medieval

Estil: Popular

Emplaçament: Carrer de la Pietat

Protecció existent: BCIL

Titularitat i ús actual: Pública, Ajuntament de Berga

Intervencions: Restauracions 1990

Ús actual: Desús

Enton immediat: Carrer de la Pietat, Capella de la Pietat, Portal de Sta. Magdalena.

Descripció: Safareig públic de pedra, amb una bassa on s'emmatzema l'aigua i un pedrís on es rentava la roba. Està cobert i s'accedeix per dues obertures realitzades amb un arc de mig punt.

Dades històriques: Els safareigs públics d'època medieval a Berga s'en conserven 3, el de la Pietat, el de la Gratella i el Lledó.

Són elements funcionals populars, on es reunien les dones per rentar i parlar.

Es recollia l'aigua provinent de la Riera de Metge, que travessava la ciutat.

Bibliografia:

Vilardaga i Canyelles, Jacint, (1919), "*Efemèrides Berguedanes*", Berga.

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

Denominació: Capella de la Pietat

Tipologia: Arquitectura Religiosa

Època: Origen Pre-Romànic

Estil: Medieval, Barroc i Neoclàssic

Emplaçament: Carrer de la Pietat, 20

Protecció existent: BCIL

Titularitat i ús actual: Privada, Parròquia de Santa Eulàlia

Intervencions: Canvi de la coberta de canó per neoclàssica. 1990 restauració total.

Enton immediat: Carrer de la Pietat, safareig de la Pietat.

Descripció: Petita església d'origen Pre-Romànic, compta amb una volta de canó recoberta per una de Neoclàssica, i tres absis quadrats. L'interior conserva alguna decoració Barroca. La façana és simple, la porta realitzada amb un arc de mig punt, sobre un òcul i petit campanar.

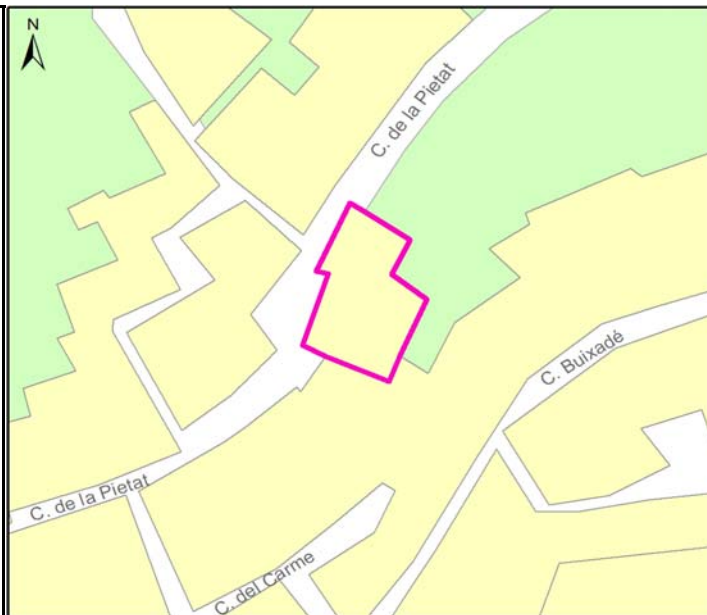
Dades històriques: Documentada en textos que citen els paletes que realitzaren Santa Maria d'Avià a mitjans del S. XII, els quals feren reformes en la capella, per tant se suposa que existia abans que Santa Maria d'Avià.

El 1224 fou l'església d'un convent de frares mercedaris fundat pel Noble Pere de Berga més tard el convent es traslladà a altres convents de la ciutat i el de la Pietat el poblarer monges cistercenques que provenien d'un altre convent.

Bibliografia:

VVAA., L'Erol, 1985, Revista local del Berguedà. Número 25, pàg.85.

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

Denominació: Call Jueu de Berga

Tipologia: Arquitectura Civil

Época: S. XII

Estil: Judaic medieval

Emplaçament: Carrer les Voltes d'en Claris i carrer Balmes

Protecció existent: BCIL

Titularitat i ús actual: Pública, Ajuntament de Berga / carrer i vivendes

Intervencions: 1992 restauració i col·locació de plaques commemoratives

Enton immediat: Plaça St. Pere

Descripció: El Call Jueu de Berga es compon de dos carrers paral·lels un és el primigeni Call i l'altre el nou, o ampliació de l'anterior. L'habitaren unes 50 o 60 persones fins la seva expulsió definitiva l'any 1492.

El carrer de les Voltes d'en Claris resta en part cobert amb un sostre embigat de fusta i una de les obertures del carrer dona a la plaça St. Pere a través d'unes escales.

El carrer i les escales són anomenades popularment com la Berruga.

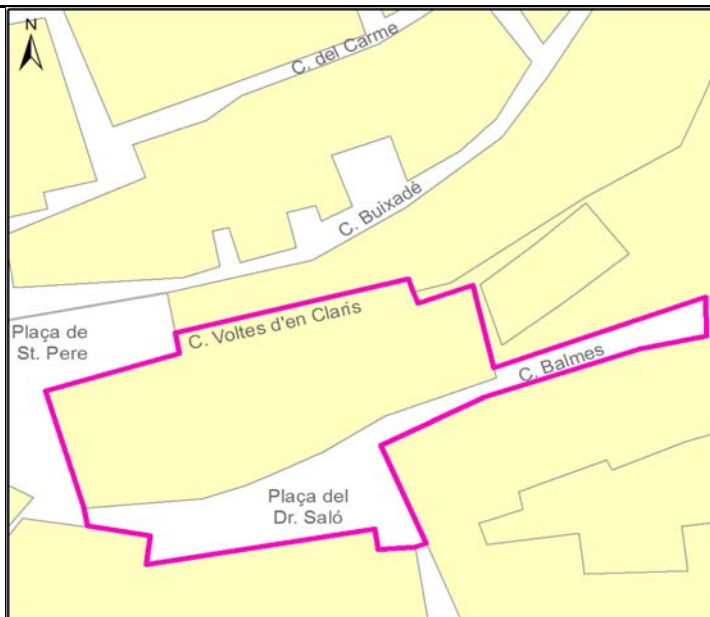
Dades històriques: Es creu que la seva creació fou a les darreries del S. XIII, quan s'estableix una incipient comunitat jueva. La primera referència documental és del 1279, on consten 50 o 60 membres.

Al S. XIV és té constància documental que s'amplia la comunitat amb l'arribada de Jueus vinguts de França a causa de la seva expulsió l'any 1306. Llavors es creà el nou Call situat al carrer Balmes. L'any 1492 es produeix l'expulsió a tot el regne espanyol.

Bibliografia:

VVAA., L'Erol, 1985, Revista local del Berguedà. Número 25, pàg.85.

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

E/1:1000

Denominació: Plaça St. Pere

Tipologia: Element Patrimonial

Època: Origen Medieval

Estil: Eclèctic

Emplaçament: Plaça St. Pere, centre ciutat, accés des del carrer del Àngels i Pl. Dr. Saló

Protecció existent: BCIL

Titularitat i ús actual: Pública, Ajuntament de Berga / Sól urbà, via pública i vivendes

Intervencions: Restauracions any 1991-93

Enton immediat: Call Jueu, Ajuntament, Església Sta. Eulàlia

Descripció: Plaça centre neuràlgic de la ciutat, d'origen medieval, es compona per un espai irregular, travessada per una barana de pedra.

S'hi troben alguns dels edificis remarcables de la vila com són l'Ajuntament, l'església parroquial o vivendes senyorials, algunes també d'origen medieval.

També destaca per ser el centre de la festa de la Patum.

Dades històriques: Formada en època medieval, el seu nom prové de l'antiga església de St. Pere de Cohorts, que estava situada on actualment trobem la parroquial de Santa Eulàlia.

Bibliografia:

VVAA., L'Erol, 1985, Revista local del Berguedà. Número 25, pàg.92.

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

Denominació: Parroquial de Sta. Eulàlia

Tipologia: Arquitectura religiosa

Època: segle XVII

Estil: Renaixentista

Emplaçament: Plaça de St.Pere

Protecció existent: BCIL

Titularitat i ús actual: Privada, Parròquia de Sta. Eulàlia/ Religiós

Estat de Conservació: Bo

Intervencions: Restauracions anys 1986 i 1993

Enton immediat: Plaça St. Pere

Descripció: Església parroquial de Berga dedicada a Sta. Eulàlia. Ideada a partir d'una creu llatina, nau central i transepte, coberta de creueria reforçada per arcs torals i capelles a banda i banda comunicades entre elles. Sobre el creuer la cúpula sospesa per petxines de considerables dimensions. Al transepte hi ha a un cantó la capella del Santíssim i a l'altre la part inferior del campanar.

A sobre l'entrada trobem el cor, reconstruït després d'un incendi l'any 1873, i a mà dreta el baptisteri i tot seguit la capella dels Dolors.

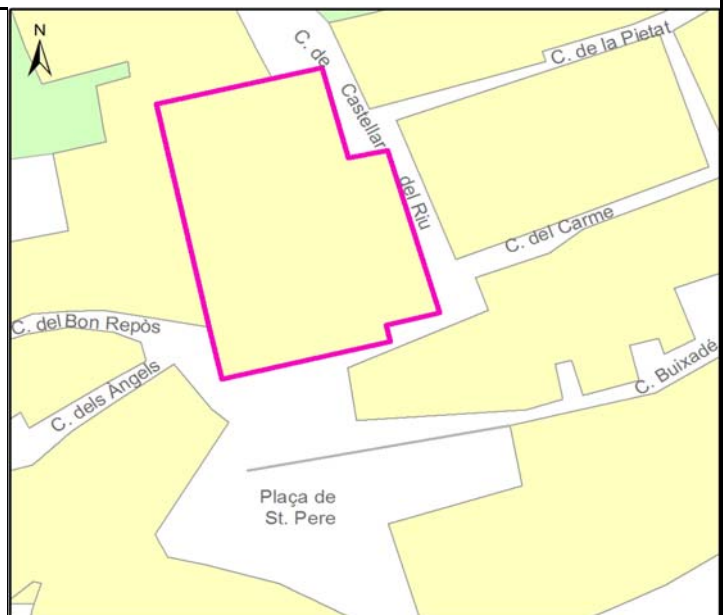
Dades històriques: On actualment s'alça l'església de Sta. Eulàlia, des de l'any 1267 hi havia l'església de St. Pere de Cohorts, situada on actualment hi ha la capella dels Dolors.

La parroquial de la ciutat llavors era situada al castell i a causa de la seva destrucció l'any 1655, es pensa en construir-la ja al centre de la ciutat. L'obra s'encarregà al mestre Morató, i s'enllestí l'any 1686. L'Altar major d'estil Barroc era obra de Pere Costa.

Bibliografia:

VVAA., L'Erol, 1985, Revista local del Berguedà. Número 25, pàg.93.

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

Denominació: Trenacacames o restes de les muralles de Berga

Tipologia: Arquitectura Civil

Época: 1376

Estil: Medieval

Emplaçament: Confluència dels carrers castellar del Riu, Agricultura i Gratella

Protecció existent: BCIL

Titularitat i ús actual: Pública, Ajuntament de Berga

Intervencions:

Enton immediat: Molí de la Gratella

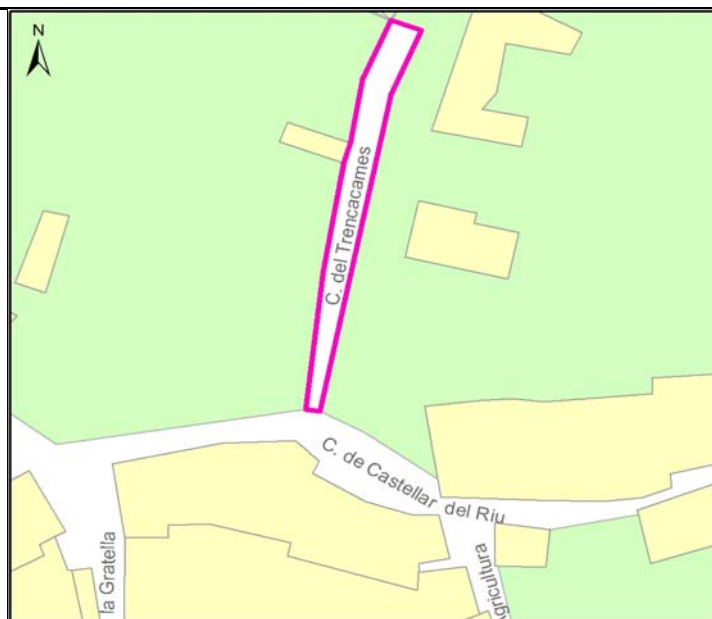
Descripció: Escales irregulars (d'aquí el seu nom), que unien el castell amb la ciutat de Berga, entre les escales hi ha restes de la muralla, actualment destruïda, i per tant aquestes són algunes de les úniques restes que en queden.
El seu interès també ve donat perquè entre mur de muralla i escales quedava un petit tros de terra que servia als Berguedans de petits hortets.

Dades històriques: Construcció de les muralles l'any 1376, ja que la ciutat va ser afectada per la política de fortificacions engegada pel rei Pere III.

Bibliografia:

VVAA., L'Erol, 1985, Revista local del Berguedà. Número 25, pàg.90.

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

E/:1:1000

Denominació: Molí de la Gratella

Tipologia: Arquitectura Civil

Època: Esmentat l'any 1666

Estil: Popular

Emplaçament: C/ Pinsania, 10

Protecció existent: BPU

Titularitat i ús actual: Desconeguda/ Vivendes

Intervencions:

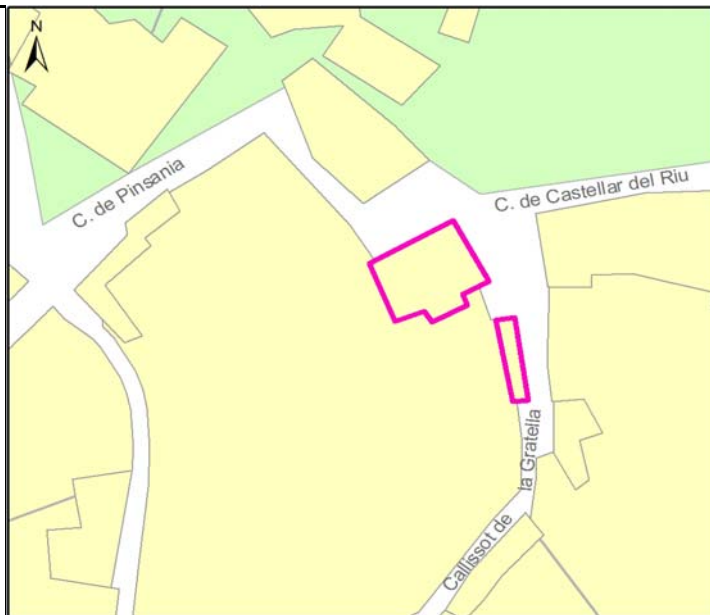
Enton immediat: Safareig de la Gratella, Molí del Brillant

Descripció: Edifici de planta baixa, planta superior i golfes. La planta superior segurament utilitzada com a vivendes i els baixos com a obrador, el qual es servia de llum gràcies a l'impuls de la riera de metge, que travessava neuràlgicament la ciutat, i anava a parar a una turbina de mecànica primigenia.

Dades històriques: Es coneixia com a molí dels Barons o Fàbrica de la Gratella. Apareix documentat l'any 1666 en un capbreu de la comunitat de preveres de Berga. El 1740 s'esmenta com a molí fariner, anys després de teixits, al 1877 també s'hi feia xocolata i des del 1910 a 1918 s'hi tallava gel. De 1922 a 1928 la família Barons hi va instal·lar 30 telers, però també tenia i es blanquejaven teixits i fils. L'any 1923 figura com a última data d'activitat del molí.

Bibliografia:

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

E/1:1000

Denominació: Molí de la Sal

Tipologia: Arquitectura Civil

Época: 1302

Estil: Medieval

Emplaçament: Placeta Ciutat

Protecció existent: BCIL

Titularitat i ús actual: Privada, vivendes i establiment comercial

Intervencions: Part superior oberta per una finestra, habilitat com a vivenda

Enton immediat: Carrer Major

Descripció: Esbelt edifici a dues aigües de planta baixa, més quatre de superiors. La porta d'entrada presenta una llinda adovellada, com les obertures de la part més alta.

Dades històriques: Molí del segle XIV propietat dels senyors de Mataplana, els quals tenien la seva residència en una casa propera. Fou utilitzat com a molí de sal, farina i xocolata. La llinda de la porta adovellada d'entrada de la planta baixa està datada del 1665.

Bibliografia:

VVAA., L'Erol, 1985, Revista local del Berguedà. Número 25, pàg.93.

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

Denominació: Església de St. Joan

Tipologia: Arquitectura religiosa

Época: 1220

Estil: Romànic-Gòtic-Renaixentista

Emplaçament: Plaça de St. Joan

Protecció existent: BCIL

Titularitat i ús actual: Privada. Parròquia de Berga

Intervencions: Restauració integral l'any 1997

Enton immediat: Carrer Major

Descripció: Església de dos naus, una central i una lateral, amb capelles cobertes amb voltes de creueria. Encara trobem restes adosades de l'antic monestir que tenia adjunta l'església. El conjunt resta d'estil Gòtic, però amb restes romàniques, un capitell amb decoració animal, situat a l'interior de l'església. També trobem afegits Renaixentistes a la façana i alguns elements neoclàssics.

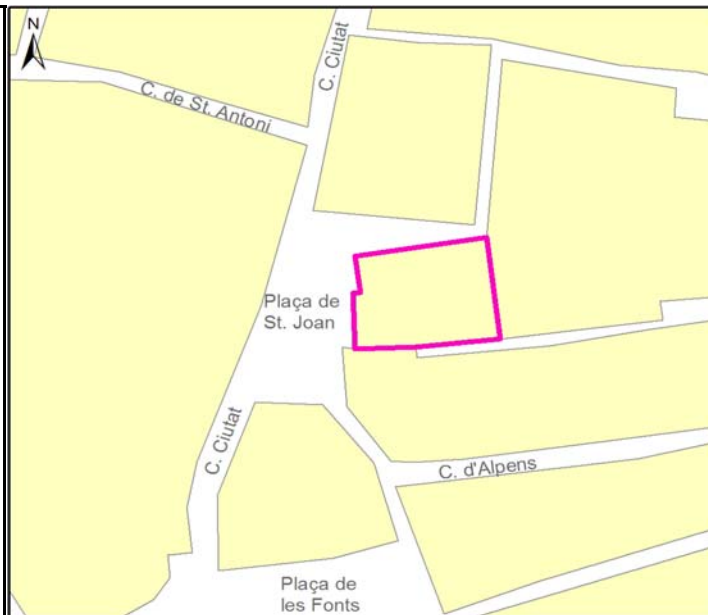
Dades històriques:

La primera referència que en tenim data del 1220, construïda per l'ordre hospitaler de St. Joan. El 1377 es converteix en un convent cistercenc, a partir del 1708 hi residiren monjos mercedaris fins a l'exclaustració l'any 1835. Durant la Guerra Civil sofrí greus destrosses i l'any 1973 unes excavacions deixaren al descobert diverses estructures antigues. L'any 1983 fou declarat Monument Històrico-Artístic.

Bibliografia:

VVAA., L'Erol, 1985, Revista local del Berguedà. Número 25, pàg.85.

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

Denominació: Cal Gironella o Ca l'Antic

Tipologia: Arquitectura Civil

Época: origen segle XVI

Estil: Eclèctic

Emplaçament: Plaça de la Creu, Passeig de la Pau

Protecció existent: BCIL

Titularitat i ús actual: Privada, vivendes i locals comercials

Intervencions:

Enton immediat: Passeig de la Pau

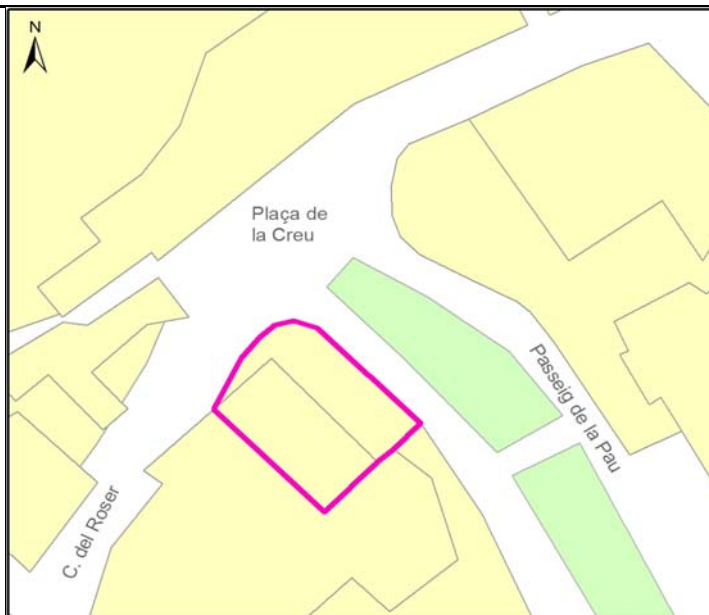
Descripció: Gran edifici de vivendes i locals comercials de planta quadrada. A la Planta baixa trobem una porta adovellada, l'interior segurament havia servit d'estables i celler. La segona planta té obertures amb balconades, mentre que la tercera barreja finestres i balcons. Els murs exteriors ha estat coberts amb esgrafiats, que ara resten en mal estat.

Dades històriques:

Casa del Veguer de Berga el segle XVI, a finals del segle XVII adquirida per la família Antic. A principis del segle XX es coneguda com Can Gironella. L'any 1837 el govern Carlí hi establí el quarter general de les tropes Carlines.

Bibliografia:

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

Denominació: Antiga casa de Correus

Tipologia: Arquitectura Civil

Época: 1906

Estil: Modernista

Emplaçament: carrer del Roser

Protecció existent: BCIL

Titularitat i ús actual: Privada, vivendes

Intervencions: Vàries intervencions de remodelació pero no de restauració

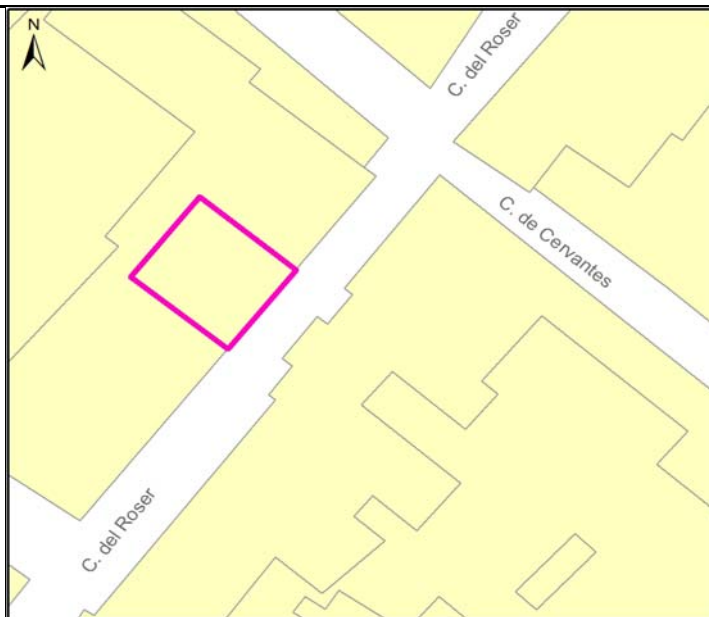
Enton immediat: carrer del Roser

Descripció: Edifici amb baixos, dues plantes i golfes. D'estil Modernista realitzat a través de formes corbes i donant molta importància als elements decoratius dins els materials de construcció com el ferro forjat o les rajoles.

Dades històriques: Atribuïda la seva construcció a l'arquitecte Alexandre Soler i March, l'any 1906.

Bibliografia:

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

Denominació: Casa de Cal Martín

Tipologia: Arquitectura Civil

Época: 1913

Estil: Modernista

Emplaçament: Ronda Queralt

Protecció existent: BCIL

Titularitat i ús actual: Privada, vivendes i locals comercials

Intervencions:

Enton immediat: Casino Berguedà

Descripció: Edifici destinat a vivendes, compta amb planta baixa, tres plantes superiors i golfes, a l'angle de la cantonada aprofitaren per bastir-hi una torre que segons el projecte havia d'estar coronada per una coberta piramidal a quatre vessants. Decorada amb ceràmiques verdes, ferro forjat i vidrieres de colors. La planta baixa és de pedra vista no excessivament tallada.

Dades històriques: Edifici construït l'any 1913 per l'arquitecte Ignasi Maria Colomer, per encàrrec de la coneguda família de Martín.

Bibliografia:

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

Denominació: Casino Berguedà

Tipologia: Arquitectura Civil

Época: 1912

Estil: Modernista

Emplaçament: Plaça Catalunya i plaça St. Francesc

Protecció existent: BPU

Titularitat i ús actual: Privada, teatre i bar

Intervencions: restauracions a la part del teatre l'any 2000

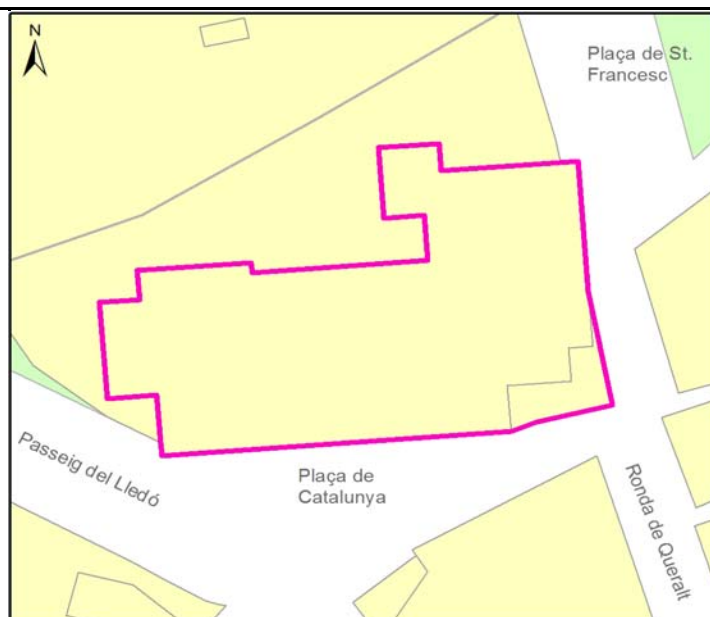
Enton immediat: Casa de Martín i convent de St. Francesc

Descripció: Edifici actual molt remodelat que s'allunya del modernista projectat. Tot i això conserva elements originaris sobretot la decoració de la façana. Està construït sobre el desnivell de la pendent de la plaça St. Francesc que se salva a través d'escaleres. Compost per dos pisos i golfes.

Dades històriques: El projecte data de 1912 projectat per l'arquitecte Ignasi Maria Colomer.

Bibliografia:

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

E/1:1000

Denominació: Ajuntament de Berga

Tipologia: Arquitectura Civil

Época: 1929

Estil: Historicista

Emplaçament: Plaça de St. Pere

Protecció existent: BCIL

Titularitat i ús actual: Pública, Ajuntament de Berga

Intervencions: Interiors reformats reiteradament, la façana netejada l'any 1990

Enton immediat: Plaça St. Pere

Descripció: Edifici projectat tenint en compte el poc espai que havia d'ocupar, ja que està situat a les cantonades de la plaça St. Pere. Té planta baixa i tres pisos superiors i uns grans subterranis.

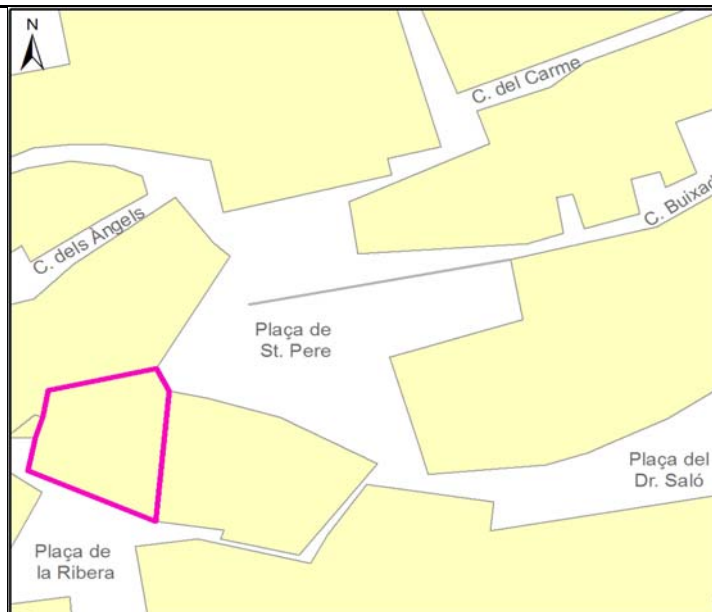
A la planta baixa trobem una entrada porxada amb forma circular suportada per columnes dòriques, que aguanten un gran balcó.

L'edifici resta coronat amb un cupulí, sobre un mur quadrat decorat amb l'escut de la ciutat.

Dades històriques: Edifici projectat per l'arquitecte Emili Porta el 1929, i es va acabar de construir l'any 1930.

Bibliografia:

Inventari dels Béns immobles de la Diputació de Barcelona, 2002, Barcelona.

APÈNDIX 2

TRÍPTIC AMB MAPA TURÍSTIC I DEL
RECORREGUT DE LA RUTA

*"Només s'estima allò
que es respecta,
només es respecta
allò
que es coneix,
i només es coneix allò
que
se'ns ensenya a
descobrir"*

Patrocina:

AJUNTAMENT DE
BERGA
OFICINA DE TURISME
DE BERGA

Organitza:

**DESCOBREIX LA
HISTÒRIA DE
BERGA A TRAVÉS
DEL SEU
PATRIMONI
ARQUITECTÒNIC**

"LA GRATELLA"
SERVEIS DE GESTIÓ
I DIFUSIÓ CULTURAL

**ITINERARI HISTÒRIC-
ARTÍSTIC PER LA CIUTAT
DE BERGA**

Aquest document cartogràfic només és una còpia reduïda del plànol original a escala que podeu trobar a l'Annex i d'aquest mateix treball.

APÈNDIX 3

ESQUEMA DE L'ITINERARI EN POWER POINT

CREACIÓ D'UN ITINERARI HISTÒRIC-ARTÍSTIC PER LA CIUTAT DE BERGA

Sònia Granel Marín

Master en Gestió del Patrimoni Cultural en
l'Àmbit Local

Universitat de Girona

Tutora: Assumpta Roig i Torrentó

Objectius de l'itinerari

- Crear una ruta cultural de curta durada (60/90 minuts) per la ciutat de Berga.
- Elaborar una proposta alternativa a les que ja s'oferten des de l'oficina municipal de turisme, una ruta que englobi tota la història de la ciutat des de la seva fundació fins l'actualitat.
- Que la ruta integri valors culturals, etnològics, naturals i artístics de la ciutat.
- Una visita a elements i zones de la ciutat a les quals no se'ls dona massa importància, com és l'eixampla i els elements modernistes de la ciutat.
- Crear un itinerari adaptable a tot tipus de públic (nens, discapacitats, avis, famílies, nou vinguts, turistes)
- Promocionar elements que atreguin a cadascun dels diversos tipus de públics.
- Adaptar la ruta i la proposta a les noves tecnologies, com són les PDA's, les Webs o els elements interactius.

SITUACIÓ DE BERGA

Presentació

- Llocs d'aparcament propers a l'inici de la ruta: Final del passeig de la Indústria, Rasa dels Molins, Rasa del canal.
- Punt de trobada Fonts del passeig de la indústria, o Vall, es reuniria aquí al grup amb la guia, ja que és un lloc fàcil de trobar, situat al centre de la vila.
- Presentació de la guia i breu explicació de com serà la ruta, temps, que s'explicarà, elements del recorregut.
- Durada i llocs per on es passarà, pujades, baixades...

INTRODUCCIÓ

- Època Prehistòrica
- Origen de Berga: tribu dels Bergistants
- Època Romana
- Època Visigoda i invasions Sarraïnes
- Origen medieval de la vila

Carrer de Cercs i Collet de Sta. Magdalena fins al Portal de Sta. Magdalena:

- Origen de la vila medieval
- Muralls medievals: Portes d'entrada a la ciutat
- Monestir dels frares mercedaris

Carrer de la Pietat:

- Safareigs públics
- Vista del castell: Història, guerres hugonots francesos, parroquial...
- Capella de la Pietat: Origen Pre-Romànic, modificacions fins a l'actualitat.

Carrer Buixadé, passatge casa Sarrais i call jueu:

- Història del call jueu, vida quotidiana i anècdotes.
- 30-40 Famílies
- Ofici de prestamistes
- Call: carrer Voltes d'en Claris i carrer Balmes

Plaça de Sant Pere:

- Origen medieval
- Sant Pere de Cohorts, Sta. Eulàlia
- Cases senyorials
- Bar de la barana

Festa Patum

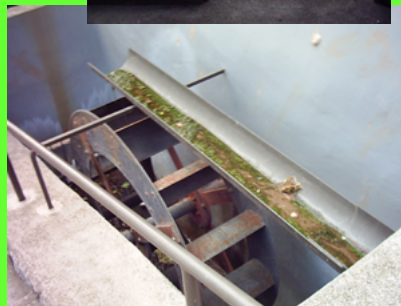
Carrer del Bon Repòs, Plaça Maragall, carrer Agricultura, Trencacames:

- Restes de muralles
- Privilegis de Berga, Ball de l'Àliga

Callissot de la Gratella, Molí de la Gratella i safareig:

- Pre-industrialització,
molins i fàbriques tèxtils
- Carrer Pinsania i cases
socials
- Carrer Torre de les Hores:
- Vestigis de la porta
d'entrada a la ciutat

Carrer St. Francesc, Placeta de la Ciutat:

- Carrer Major, morfologia
medieval, artèria viva de la
ciutat
 - Molí de sal
 - Casa 4 cantons, antic
ajuntament
- Baixada carrer Major
(ressaltar cases
modernistes)

Plaça St. Joan:

- Monestir, entrar, vestigis romànics, església gòtica.

- Plaça

St. Joan, Palau dels Peguera

Plaça de les Fonts, plaça de la Creu, carrer del Roser:

- Casa de la Tosca, Guerres Carlines.

Carrer del Roser:

- Eixamples i destrucció de les muralles

- Construcció de la nova ciutat i devallament del casc antic, molt degradat per les guerres anteriors.

Modernisme, noucentismes, historicisme: cases modernistes, casa de correus, altres cases del carrer Major.

**Tornada carrer del
Roser, plaça Països
catalans, passeig de la
Pau:**

- Nova ciutat, eixample.

Passeig de la Pau, carrer dels
Banys, passeig de les Estelles,
Ronda Queralt:

- Citar jardins Lledó i el safareig
- Casa modernista de Martin i el
casino Berguedà.

Convent de St. Francesc, història
i guerres Carlines

**Plaça del Forn, carrer
Major:**

- Introducció guerra Civil,
anècdotes, dies previs, batalles i
destrucció de la ciutat.

Plaça St. Pere:

- Destrucció del patrimoni de la
ciutat, església de Sta. Eulàlia
- Túnel sota la plaça, búnquers
de la guerra.

- Nou Ajuntament

**Punt d'arribada,
citar altres llocs
interessants, altres
llocs visitables,
museus..., llocs per
dinar, comprar....**

**Dirigir cap a
l'aparcament,
comiat i agraïments.**

BERGA, molt més que Patrimoni Immaterial